

နိဗ္ဗာန်မြို့ ဝိဂ္ဂဟိတသေဝါဏ်
 ဆံတောသွား
 ဧတိတော

ဝဋ်
 သမ္ဘု
 အကျဉ်း

၁

သုတေသနတိုက်၊ ဦးပညာသာမီ
 ရေးသားစီစဉ်အပ်သည်

ဘုံပျံ့ဆရာတော်-ဦးပညာသာမိ
ရေးသားစီစဉ်အပ်သော

မိုလ်တထောင်ဆံတော်ဦးစေတီတော်

သမိုင်း အကျဉ်း

ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်တွင် ရိုက်နှိပ်သည်။

ထုတ်ဝေသူ။ ။ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးလူခန့်၊ ဗိုလ်တထောင် ကျိုက်ဒေး
အပ်ဆံတော်ဦးစေတီ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့၊မှတ်ပုံတင်
ကင်းလွတ်ခွင့် ၀၁၆၄၉။

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာပေခွင့်ပြုချက် ၅၃၀၁။

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေးစာတိုက်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ
ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်တွင် စာတွင်းရေးမှူး (အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ်)
ဦးလှမောင် M.A., M.S., B.L. (မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၈၇၉)က ပုံနှိပ်သည်။

ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

မာဝိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဗိုလ်တထောင်စေတီတော်သမိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာပုံ	 ၁
နိဒါန်း	 ၁
ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း	 ၃
ပဌမဆံတော်	 ၃
တပုဗ္ဗေဗ္ဗာခြင်း	 ၃
တပေါအမည်ရခြင်း	 ၄
တပုဿ ဘလ္လိက ကုန်ရောင်းသွားကြခြင်း	 ၄
သရဏဂုံ ၂-ပါး ဆောက်တည်ကြခြင်း	 ၅
ဆံတော်ပေးသနားတော်မူခြင်း	 ၆
မြန်မာပြည်သို့ ပြန်လာကြခြင်း	 ၇
အစဉ်အလာ ကုန်သည်လမ်းဖြစ်ပုံ	 ၇
ဇေဋ္ဌဒီပကျန်း	 ၈
ဆံတော် ၂-ဆူ ကောက်ယူခြင်း	 ၉
ဆံတော်စေတီတည်ခြင်း	 ၉
ဆံတော်စေတီနာနာဝါဒ	 ၁၀
ကျန်း၏ ယခုအခြေအနေ	 ၁၁
တောင်၏ အခြေအနေ	 ၁၁
ဗိုလ်တထောင် (က) ပ-မ-ဗ-သ-စ	

[၁] ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ခြေတော်ရာနှင့် သိမ်စရပ်များ	၁၂
ပုသိမ်မော်တင်စုန်းသို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်း	၁၂
ဆံတော် ၂-ဆူ ခိုးယူပြန်ခြင်း	၁၃
မဟာမင်္ဂလာ စေတီတည်ခြင်း	၁၄
ဆံတော်ကို ဆက်လက်ပင့်ဆောင်ခြင်း	၁၅
တံတေးသို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူခြင်း	၁၅
တံတေးနှင့် တုန်တေး	၁၆
ဆံတော်ကြိုစေတီ ၉-ဆူ	၁၆
ဒေတနော်စေတီတော်	၁၇
အင်းဂလုံစေတီတော်	၁၈
ဆပုဂံစေတီတော်	၁၈
ကျိုက်တဂိုးနွတ်စေတီတော်	၁၈
ကျိုက်တဂိုးတုတ်စေတီတော်	၁၉
လှပတိလက်ခိုက်စေတီတော်	၁၉
ကျိုက်ကော့မှူးစေတီတော်	၁၉
ဖလကြီးစေတီတော်	၂၀
ရွှေဆံဘော်စေတီတော်	၂၀
ဆံတော်ကိန်းဝပ်ရာဌာန	၂၁
အခြားစေတီတော်များ	၂၁
ဒဂုံသို့ ဆံတော် ဆိုက်ရောက်ခြင်း	၂၂
ဆံတော် ၈-ဆူ မလျော့ခြင်း	၂၂
ဆံတော် ၁-ဆူစီ ရကြပုံ	၂၃
တပုဿ စေတီရာ သတ်မှတ်ခြင်း	၂၃

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

ဘလ္လိက စေတီရာ သတ်မှတ်ခြင်း	
ကျိုက်ပါစေတီတော် ၂-ဆူ	
မဟာပိန္နဲခေါ်တွင်ကြပုံ	
ဒုတ္တဘောင်မင်း ဆံတော်ပင့်ခြင်း	
ပြည်ဆံတော် မြသီတင်ဘုရား	
မဟာပိန္နဲသည် ရှေးအမည်	
မဟာပိန္နဲ အစစ်အမှန်	
ဖြစ်တော်စဉ်အမှန်	
ဗိုလ်တထောင်ဘုရားတည် ခုနှစ်	
ဒုတိယဆံတော်	
ကိတ္တိမသား မွေးစားခြင်း	
ဥဘွားမင်းသား ၂-ပါး	
တဦးကွယ်လွန်၍ တဦးမင်းဖြစ်ခြင်း	
အရှင်ဂဝံပတိ သထုံကြွလာတော်မူခြင်း	
ဘုရားရှင်အား ပင့်ပေးရန် တောင်းပန်ခြင်း	
မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူခြင်း	
ကျွတ်တမ်းဝင်ကြပုံ	
ရသေ့ ၆-ဦးတို့အား ဆံတော် ၁-ဆူစီ ပေးတော်မူခြင်း	
ရသေ့ကြီး ၆-ဦး	
မင်းကြီးအား ဆံတော်ပေးတော်မမူသေးပုံ	
အခြားပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ဆံတော်ရကြပုံ	
မင်းကြီးအား ဆံတော် ၂-ဆူ ပေးတော်မူခြင်း	

[ဃ] ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ကျောက်စာနှင့် ညှိခြင်း	 ၄၁
ဗိုလ်တထောင်စေတီ ဒုတိယဆံတော်	 ၄၂
တတိယဆံတော်	 ၄၃
သီဟိုဠ်၌ ရေဘေးသင့်ခြင်း	 ၄၃
ဝေပုလ္လပတ္တမြား ရတနာ	 ၄၄
မဏိဒီပ သံလျင်ကျွန်းသို့ ညွှန်ကြားခြင်း	 ၄၅
ဆံတော် ဓာတ်တော် ပေးအပ်ခြင်း	 ၄၆
ရဟန္တာများ သံလျင်သို့ သာသနာပြုကြခြင်း	 ၄၆
စေတီတော် ၁၁-ဆူ	 ၄၇
ဗိုလ်တထောင်စေတီတော်	 ၄၈
ညွှန်ကြားချက်	 ၅၀

ဗိုလ်တထောင်စေတီတော်သမိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

ဒီဒါနိုး အကျဉ်းချုပ်

ဤဗိုလ်တထောင်စေတီတော်သည် ကမ္ဘာကျော် ရွှေတိဂုံ စေတီတော်မြတ်ကြီးနှင့် မရှေးမနှောင်း တပြိုင်နက် စတင် တည်ရှိတော်မူသော စေတီတော်မြတ် ဖြစ်သော်လည်း ဗိုလ်တထောင်သမိုင်း လက်ရေးမူ အကျဉ်း မှတ်တမ်းအပိုင်း အစ အန အတိုအထွာများမှတစ်ပါး ဗိုလ်တထောင်သမိုင်းဟု မယ်မယ်ရရ ထယ်ထယ်ဝါဝါ မရှိသေးသဖြင့် တိကျခိုင်မာ သော သမိုင်းတစောင် ဖြစ်မြောက်ရန် သြဝါဒါစရိယ ဆရာ ခံတော်များနှင့် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကအဖွဲ့ဝင် လူကြီး များ တိုင်ပင်ကြပြီးလျှင် သြဝါဒါစရိယအဖွဲ့ဝင် တစ်ပါး ဖြစ် သော ဘုံပျံဆရာတော်အား ရေးသားရန် တောင်းပန် လျှောက်ထားကြရာ ဘုံပျံဆရာတော်က လက်ခံပြီးလျှင် ရာဇဝင်-သမိုင်း-မှတ်တမ်း-စာစောင် တရာကျော်တို့မှ ထုတ် နုတ် ရေးသားပြီး ပေးသနားတော်မူပါသည်။

ဤသို့ ဆရာတော်ဘုရား ရေးသားရာ၌ ကြိုက်နှစ်သက် ရာကို ပုံနှိပ်နိုင်ရန် ဗိုလ်တထောင်စေတီတော်၏ အကြောင်း အရာ သက်သက်မျှကိုသာဖော်ပြထားသော ဗိုလ်တထောင် စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း ဟူ၍၎င်း၊ ဗိုလ်တထောင်

၂ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

စေတီတော်နှင့် ပတ်သက်သမျှ အကြောင်း အရာ တို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြထားသော ဗိုလ်တထောင် စေတီ မဟာသမိုင်းတော်ကြီး ဟူ၍၎င်း နှစ်မျိုး နှစ်စား စာမူ များကို ရေးသားချီးမြှင့်တော်မူရာ အကျဉ်းသုံး အကျယ် သုံး ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ပုံနှိပ်ရန် ဂေါပက အဖွဲ့က သဘောတူညီပါသဖြင့် ဤ သမိုင်းအကျဉ်းကို ပဌမစတင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရခြင်း ဖြစ်ပါကြောင်း။

ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကအဖွဲ့
ဗိုလ်တထောင် ကျိုက်ဒေးအပ် ဆံတော်ဦးစေတီ
ရန်ကုန်မြို့။

မိုးလ်တထောင် ခေတီတော်

သမိုင်းအကျဉ်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ပဌမဆံတော်

သံသေသ္မ(သံသေဒဇ) မှန်အခေါ် “မယ်ကမု” မြန်မာ အခေါ် “မယ်လမု”၏သား ဥက္ကလာပမင်းကြီးလက်ထက် ဥက္ကလာပမြို့၏တောင်ဘက် ယခု တံတေးမြို့၏ အရှေ့ဘက်ရှိ ပေါက္ခရာဝတီခေါ် အသိတညနမြို့ ရှေးအခေါ် ကော့ကျန်း၊ ယခု “ခပင့်ရွာ”၌ အလွန်ရိုးသား တည်ကြည်သော လူ အများတို့၏ ရိုသေလေးစားခြင်းကို ခံရသည့် “သကာလံ၊ သတာပန်” အမည်ရှိကုန်သော လှည်းကုန်သည် ဇနီး မောင် နှံတို့သည် နေထိုင်ကြကုန်၏။ ထိုဇနီးမောင်နှံတို့မှာ သား သမီးများ မထွန်းကားသဖြင့် သားသမီးရရှိရန် မှန်တို့ခလေ့ ထုံးစံအတိုင်း ခိုငှက်တို့ကို အဓိဋ္ဌာန်၍ လွှတ်ကြကုန်၏။

တပုမွေးဖွားခြင်း

ဤသို့ လွှတ်ပြီးနောက် မကြာမီ သားတယောက် ထွန်း ကားပေါ်ပေါက်၍ လာရာ ခိုငှက်လွှတ်ခြင်းကို အစွဲပြု၍

မွန်ဘာသာအခေါ်အားဖြင့် “တပု”ဟု အမည်မှည့်ကြကုန်၏။ ၎င်းတပု လမ်းလျှောက်နိုင်သောအခါ ဒုတိယ သားရတနာကို ဖွားမြင်လာပြန်၏။ ဤသို့ သားရတနာများကို ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖွားမြင်လာသောအခါ မြို့သူမြို့သား နယ်သူ နယ်သားတို့က အားပါးတရ ရွှေ ငွေစသော လက်ဆောင်ဥစ္စာ ရတနာတို့ကို ဝိုင်းဝန်းပို့ဆောင်ကြခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေး အကြံအစည် အောင်မြင်ဖို့ ဖြိုးလာခြင်းတို့ကြောင့် အလွန် ကြွယ်ဝချမ်းသာသော ဇနီးမောင်နှံတို့ ဖြစ်လာကြလေတော့၏။

တပေါအမည်ရခြင်း

ဤသို့ ကြွယ်ဝ ချမ်းသာလာခြင်းကို အစွဲပြု၍ ဒုတိယသားကို မွန်အခေါ်အားဖြင့် “တပေါ”ဟု အမည်မှည့်ခေါ်ကြကုန်၏။ ဘခင် သကာလဲကိုကား ရွှေပေါများသည့် အတွက် ပါဠိဘာသာအားဖြင့် “သုဝဏ္ဏသေဌ”သုဝဏ္ဏသုဌေးဟူ၍၎င်း၊ ကျက်သရေရှိသော အသုံးအဆောင် ပေါများသည့်အတွက် “သိရိဘောဂသုဌေး”ဟူ၍၎င်း အမည်တပ်၍ခေါ်စမှတ်ပြုကြကုန်၏။

တပုသ-ဘလ္လိက ကုန်ရောင်းသွားကြခြင်း

သုဝဏ္ဏသုဌေးကြီး ဇနီးမောင်နှံတို့၏ သား မွန်အခေါ် “တပု-တပေါ” ပါဠိအခေါ် “တပုသ-ဘလ္လိက” ညီနောင်တို့

သည် အသပြာတပြည် ဆန်တကုချုံ၊ ဆန်တပြည် အသပြာ
တကုချုံနှင့် လဲထပ်ရသည်ဟု သတင်းကြားသဖြင့် (တလက်
ခုပ်ကို တကုချုံ ခေါ်၏) ဆန်စသော ကုန်ပစ္စည်းများကို
တင်ဆောင်၍ သင်္ဘောဖြင့် မဇ္ဈိမဒေသသို့ ကုန် အရောင်း
အဝယ်သွားကြရာ ရှေးအခေါ် “ဗန္ဓုဝ” ယခုအခေါ် “ဘော်
ရဝင် သင်းဘောဆိပ်” သို့ ရောက်ကြကုန်၏။

သရဏဂုံ ၂-ပါး ဆောက်တည်ကြခြင်း

ရောက်လျှင် သင်္ဘောပေါ်၌ ပါလာသော ကုန်ပစ္စည်း
များကို အငှါးလှည်းပေါင်း (၅၀၀) ဖြင့် တင်ဆောင်ကြပြန်
၍ ထိုထိုအရပ်ဒေသတို့သို့ လှည့်လည်ရောင်းချနေစဉ် ဗောဓိ
ပင်အနီးသို့ ရောက်သောအခါ လွန်ခဲ့သော ငါးဘဝက အမိ
တော်ခဲ့ဘူးသော ဘုမ္မစိုး နတ်သမီးက—

“မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ရာဇာယတနလင်းလွန်းပင်
အောက်၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူကြောင်း၊ ထိုမြတ်စွာ
ဘုရား ထံတော်မှောက်သို့ သွားရောက် ဖူးမြော် သင့်
ကြောင်း” —

စသည်များကို ပြောကြား တိုက်တွန်းလေ၏။ ထိုအခါ
တပုဿ-ဘလ္လိက ကုန်သည် ညီနောင်တို့လည်း သတ္တဌာန
(၄၉) ရက် စံနေတော်မူပြီးသည့်အဆုံး လင်းလွန်းပင်
အောက်၌ သီတင်းသုံး ထိုင်နေတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား

၆ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

ထံတော်မှောက်သို့ မဟာသက္ကရာဇ် (၁၀၃)ခု ဝါဆိုလဆန်း (၅)ရက်နေ့ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် သွားရောက်ဖူးမြော်ကြပြီးလျှင် မိမိတို့၌ ပါလာသော—

၁။ ထောပတ်၊ ပျား၊ တင်လဲ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲ
ဖွဲ့ ဆုပ်ထားအပ်သော ပျားမို့ ဆုပ်နှင့်—

၂။ ထိုသို့ မဖွဲ့ မဆုပ်ရသေးဘဲ အသီးအခြား မာမာ
သွေသွေ ထုထောင်းပြုလုပ်ထားသောမို့ ကြွက်ကျစ်
တို့ကို ဆက်ကပ်လှူဒါန်းပြီးလျှင် သံဃာဟူ၍ မဖြစ်
ထွန်း မရှိသေးသဖြင့်—

၁။ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ၊

၂။ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ၊

ဟု (၂)ကြိမ် (၂)ခါသာ ဆိုရသော ဒွေဝါစိက သရဏဂုံ
(၂)ပါးနှင့် ပဉ္စသီလများကိုသာ ဆောက်တည်ကြရကုန်၏။

ဆံတော်ပေးသနားတော်မူခြင်း

ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်ကလည်း နောင် အနာဂတ်
သာသနာ မြန်မာပြည်၌ ရှည်မြင့်စွာ တည်တံ့မည်ကို မြင်
တော်မူ၍ (၁၀၃)ခု ဝါဆိုလဆန်း (၅)ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင်
ဦးခေါင်းတော်ကို ညာဘက်လက်တော်ဖြင့် ဆန့်တန်းသုံး
သပ်တော်မူ၍ ပါလာသော ဆံတော် (၈)ဆူကို ဆုပ်ကိုင်

တော်မူလျက် တပုဿ-ဘလ္လိက ညီနောင်တို့အား ဆံတော် တဆုပ်ကို ပေးသနားတော်မူလိုက်၏။ ညီနောင်တို့လည်း ဝိသကြုံ ဖန်ဆင်းပေးသော နဝရတ်စီ ရွှေခွက်ဖြင့် ခံယူကြ ကုန်၏။

မြန်မာပြည်သို့ ပြန်လာကြခြင်း

တပုဿ-ဘလ္လိက ညီနောင်တို့လည်း ဝမ်းသာအားရစွာ ဖြင့် ပေးအပ်တော် မူလိုက်သော ဆံတော် (၈)ဆူကို ပင့်ယူ ကြ၍ ဗောဓိပင်မှ ယခု မိုင်(၂၀၀)ခန့် အကွာရှိ ဗန္ဓုဝမြို့ ၎င်းမှ (၁၂)မိုင်ခန့်အကွာရှိ ဗန္ဓုဝဆိပ်သို့ လှည်းဖြင့် ပြန် လာကြ၍၊ တဖန် ၎င်းမှ သင်္ဘောဖြင့် ဒေမီးဒါးမြစ်၊ ဟူဂလီ မြစ်အတိုင်းစုန်ဆင်းကြပြီးလျှင် သမုဒ္ဒရာသို့ထွက်၍ သင်္ဘော လွင့်ကြရာ ရှေးအခေါ် “ဇေဠဒီပကျွန်း” ယခုအခေါ် “ဖရုံ ကာကျွန်း” အဇ္ဈတ္တနဂရမြို့ အကောက်ဆိပ်သို့ ဆိုက်ရောက် ကြလေ၏။ (ဤကား ဆူးလေသမိုင်း လက်ရေးမူ)

အစဉ်အလာ ကုန်သည်လမ်း ဖြစ်ပုံ

ဘုရားရှင် ပွင့်တော်မမူမီ နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် အိန္ဒိယ တိုင်းသား ဟိန္ဒူအနွယ် ကလယ် မွန်လူမျိုး သင်္ဘော ကုန်သည်တို့သည် ၎င်းလမ်းအတိုင်း ကစ္ဆပနဒီမြစ်ဝ ပင် လယ်ပြင်၊ မော်တင်စုန်း၊ သိဂုံတ္တရ အငူကို လှည့်ပြီး ယခု အခေါ် ဘီလူးကျွန်း၊ ရှေးအခေါ် “ခလယ်တို့” (ခလယ်= ကလယ်ကုလား၊တို့=ဆိုက်ကပ်သည်) ကုလားကပ်ကျွန်း ဟု

၈ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

အဓိပ္ပါယ်ရသော ဆိပ်ကမ်းအထိ သွားလာရောင်းဝယ် နေကြပုံကို သုံးတိုင်း ရာဇဝင်ချုပ်(၁၂၉)၌ ဖော်ပြထား၏။

ဇေဋ္ဌဒီပကျန်း

ဇေဋ္ဌဒီပကျန်းသည်ကား ရှေးအခေါ် “ကစ္ဆပနဒီမြစ်” ယခုအခေါ် “ကုလားတန်မြစ်” ၊ အလွန် စစ်တွေမြို့၏ အရှေ့တောင်ထောင့် (၁၀) မိုင်ခန့် အကွာ ပင်လယ်ထဲတွင် ရှိသော “ဖရုံကာ” ကျန်းစု (၃) ခု အနက်—

၁။ အရှေ့ဘက်ဆုံးကျန်းကို အင်ကရားချိုင့်ကျန်း၊

၂။ အလယ်ကျန်းကို ပိန္နဲချောင်းကျန်း၊

၃။ အနောက်ဘက်ဆုံးကျန်းကို ရှေးအခါက—

၁။ ဇေဋ္ဌဒီပကျန်းဟူ၍၎င်း၊

၂။ ဖရုကစ္ဆကျန်း(ဗရုကစ္ဆကျန်း)ဟူ၍၎င်း၊

၃။ ဖရုံကာကျန်း ဟူ၍၎င်း—

ခေါ်ဆိုကြရာမှ ယခုအခါ ၎င်းအနောက်ဘက်ဆုံးကျန်းကို—

၁။ ဖရုံကာကျန်း ဟူ၍၎င်း၊

၂။ မြေငူကျန်း ဟူ၍၎င်း၊

၃။ ကျားကျန်း ဟူ၍၎င်း၊

ခေါ်ဆိုနေကြကုန်၏။ ၎င်းအနောက်ဘက်ဆုံး ကျန်းပင် ဇေဋ္ဌဒီပကျန်း ဖြစ်၏။

ဆံတော် ၂-ဆူ ကောက်ယူခြင်း

၎င်းကျန်းရိုး အဇ္ဈတ္တနဂရအကောက်ဆိပ်သို့ ရောက်သော အခါ ဆံတော်ဓာတ် ပါလာကြောင်း ကြားသိကြသဖြင့် အဇ္ဈတ္တနဂရ အကောက်မင်းကြီးနှင့်တကွ ကျန်းသူ ကျန်းသားတို့ လာရောက် ဖူးမြော်ကြရာ ဖူး၍ မဝနိုင်လောက်အောင် ရောင်ခြည်တော် ကွန့်မြူး၍နေသော ဆံတော်ဓာတ်တို့ကို အလွန်ကြည်ညိုလှသဖြင့် အဇ္ဈတ္တနဂရအကောက်မင်းကြီးက (၁၀၃)ခုနှစ်တွင် ဆံတော်(၂)ဆူကို အကောက်တော်အနေဖြင့် အတင်း ပင့်ယူပြီးလျှင် နှစ်ပေါင်း(၂၀)ခန့် ကိုးကွယ်ပူဇော်နေလေ၏။

ဆံတော်စေတီ တည်ခြင်း

ဤသို့ နှစ်ပေါင်း(၂၀)ခန့် ကိုးကွယ်ပူဇော်ပြီးနောက်၊ (၁၂၃)ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဓညဝတီပြည့်ရှင်ဘုရင် “စန္ဒသူရိယ”မင်းကြီးအား ဆက်သလေ၏။ မင်းကြီးသည်လည်း အလွန်ဝမ်းမြောက်တော်မူလှ၍ ကိုယ်တိုင် စေတီတည်လိုပါသော်လည်း မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော် သွန်းလောင်းရမည့်ကိစ္စ တာဝန်က အလွန် ကြီးလေးနေသောကြောင့် မင်းကြီးကိုယ်တိုင် ကြပ်မတ်မတည်နိုင်ဘဲ ဆံတော်ဓာတ်ကောက်ယူရရှိသည့် ထူးမြတ်သောနေရာကို အမှတ်တရ ဖြစ်စိမ့်သောငှါ၎င်း၊ မိစ္ဆာပါပ လူ့ဗာလတို့၏ ဖျက်ဆီးမည့်

အန္တရာယ်ဘေးမှ ကင်းဝေးစိမ့်သောငှါ၎င်း ပင်လယ်ထဲတွင် ရှိသော ၎င်းဇေဌဒီပကျွန်း၏ အနောက်တောင်ဘက်စွန်းရှိ “တိကာ” ဟူ၍၎င်း၊ “နီလာ” ဟူ၍၎င်း၊ “မဏိကေသာ” ဟူ၍ ၎င်း အမည်ရသော တောင်ကုန်းပေါ်၌ စေတီတည်၍ ၄ ပနာရန် ၎င်း(၁၂၃)ခုနှစ်၌ပင် ပညာရှိသူခမိန် မင်းတုန်း မြို့စား “ဝိမလ” အမတ်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ် တည်စေ တော်မူ၏။ ၎င်းစေတီတော်သည် ယခုအခါ—

ဆံတော်ရှင် စေတီ ဟု အလွန် ထင်ပေါ် ကျော်ကြား လှသိများလျက် ရှိ၏။ ဝိမလအမတ်ကြီးအားလည်း စေတီ တော်ကို စောင့်ရှောက်ရန် ဂေါပက အကြီးအကဲအဖြစ်ဖြင့် ၎င်းကျွန်းကို အပိုင်စား ပေးသနားတော်မူ၏။

(ရှေးအခေါ် “ခွါ” ယခုအခေါ် “အသည်” ပန်းသည် ဖြစ်သော ဘုရားကျွန်းမျိုး မဟုတ်ပေ) ။

ဆံတော်စေတီနာနာဝါဒ

၎င်းဆံတော်ရှင် စေတီတော်ကို နတ် နဂါးတို့၏ တန်ခိုး အကူအညီဖြင့် ပြည်သူပြည်သားများတည်ထား၏ဟူ၍၎င်း၊ အဇ္ဈတ္တနဂရ အကောက်မင်းကြီးကိုယ်တိုင် တည်ထား၏ ဟူ ၍၎င်း အမျိုးမျိုး ပြောဆိုရေးသားကြကုန်သေး၏။

ကျွန်း၏ ယခုအခြေအနေ

ဇေဋ္ဌဒီပကျွန်းသည် တောင်မြောက်တန်း၍ (၁၀) မိုင်ခန့် ရှည်လျားသော တောင်တန်း ဖြစ်၏။ တောင်၏ အရှေ့ဘက် ခြေရင်း ပင်လယ်ကမ်းစပ် တလျှောက်၌ ချင်းလူမျိုး ခမီး လူမျိုးများ နေထိုင်ကြသော စိုးမစီရွာ၊ ညောင်ပင်ချဉ်ရွာ၊ စံဂါးမော်ရွာ စသော ရွာတို့ ရှိကြကုန်၏။ တောင်၏ အနောက်ဘက် ခြေရင်း ပင်လယ်ကမ်းစပ်၌ ရခိုင်လူမျိုးများ နေထိုင်ကြသော ဂြင်းချောင်းရွာ၊ သစ်ခေါင်းတောရွာ၊ ဝလန်းရွာ၊ ကြီးပင်ရွာ၊ ငနွမ်းပြင်ရွာ၊ ပျဉ်ပုတ်ရွာတို့ ရှိကြကုန်၏။ ၎င်းရွာတို့မှ စေတီတော်အရောက် (၁) မိုင်ကျော် (၂) မိုင်ခန့် ခြေလျင်အတက်အဆင်း သွားရ၏။ ဘုရားတောင် ခြေတော်ရင်းသို့ ရောက်သောအခါ တောရကျောင်း (၃) ကျောင်း ရှိ၏။ ဂေါစရဂါမ် ဝေးသဖြင့် စစ်တွေမြို့နှင့် အနီးအနား ရွာများမှ ပို့ထားသော ဆန်-ဆီ စသည်တို့ဖြင့် ကပ္ပိယများက ချက်ပြုတ် ကပ်ရ၏။

တောင်၏ အခြေအနေ

တောင်ခြေမှ စေတီတော်အရောက် အမိုးမရှိ ကျောက်စောင်းတန်း လှေခါးကြီး ပြုလုပ်ထား၏။ စေတီတော် ဉာဏ်တော်မှာ အတောင် (၅၀) ကျော် (၆၀) ခန့် ရှိ၏။ နတ်တော်လဆန်း (၁၂) ရက်မှ လပြည့်ကျော် (၁) ရက်နေ့အထိ (၅)

၁၂ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

ရက်တိုင်တိုင် နှစ်စဉ် ပွဲတော် ကျင်းပ၏။ ရခိုင် တတိုင်းလုံး လိုလိုနှင့် အခြား မြို့ရွာ နယ်ပယ်များမှ သူတော်စင်တို့ လာရောက်ကြသဖြင့် သိန်းချီ စည်ကားသော ဘုရားပွဲတော် ကြီး ဖြစ်၏။ တောတောင်အတိဖြစ်၍ ဘုရားပွဲပြီးလျှင် မည် သူမျှ မသွားကြတော့ပေ။

ခြေတော်ရာနှင့် သိမ်စရပ်များ

စေတီတော်၏ တောင်ဘက် တမိုင်ခန့်အကွာ ပင်လယ် ရေစပ်၌ ခြေတော်ရာ တဆူ ရှိ၏။ ခြေတော်ရာနှင့် မနီးမဝေး တောင်ခြေနားတွင် ရဟန္တာသိမ်ဟု ခေါ်ကြသော ရှေး ဟောင်းသိမ်တလုံးနှင့် လည်ရစ်ပါသော သိမ်ကျောက်တိုင် အပိုင်းအစများရှိ၏။ စေတီတော်ပတ်လည်တွင် စရပ်-တန် ဆောင်းများ ရှိ၏။ စေတီတော်၏ မြောက်ဘက်နားတွင် ရှိသော “ပြိုင်းတောင်”ခေါ်သော တောင်ထိပ်၌ နဂါးပွက် အိုင်များရှိ၏။ ၎င်းနဂါးပွက်အိုင်များကို အကြောင်းပြုပြီး ဤ ဇေဋ္ဌဒီပကျွန်း အစွန်းကို “နဂရာဇ်မော်”ဟု အချို့က အယူ ရှိကြကုန်သေး၏။

ပုသိမ်မော်တင်စွန်းသို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်း

တပုဿ-ဘလ္လိက ကုန်သည် ညီနောင်တို့လည်း အဇ္ဈတ္တ နဂရ အကောက်မင်းကြီး ကောက်ယူလိုက်သည်ကို မည်သို့ မျှ မပြောမဆိုဝံ့ကြဘဲ ဆံတော်များကို သဘောဖြင့် ဆက်

လက် ပင့်ဆောင်လာကြရာ မဟာသက္ကရာဇ် (၁၀၃) ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလဆန်း(၁၁) ရက်နေ့တွင် “နဂရာဇ်မော်” အငူ (နာဂ ရာသီ-နဂရေ အငူ-ပုသိမ်ရာဇဝင် ၆၅) (မော်ဒင်ရစ်-ကုန်း ဘောင်ဆက် မဟာရာဇဝင် ဒု-၃) ယခုအခေါ် ပုသိမ် “မော် တင်စွန်း” သို့ ဆိုက်ရောက်ကြပြန်လေ၏။

(နဂရာဇ်မော်-ဟူရာ၌ နာဂရာဇာ ဟူသော ပါဠိမှ ပျက်လာသော “နဂရာဇ်” နှင့် အစွန်းအငူဟု အဓိပ္ပါယ် ရှိသော ‘မော်’ ဟူသော ပေါရာဏကို တွဲစပ်ပြီး “နဂရာဇ် မော်” ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားခြင်း ဖြစ်၏။

ဤကား-ဖုန်းစက်မိမိုင်း၊ စိုးကြပ်တိုင်းသား၊ စတိုင်း ကြီးတောင်၊ မော်ကျောက်ဆောင်လျှင်။

ဟူသော ရတနာဗိမာန် ကျောင်းတော် ကျောက်စာ မူလ မျက်နှာ စာကြောင်း ရေ(၅၂) ကို ကိုးကား မိန့်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်၏) ။

ဆံတော် ၂-ဆူ ခိုးယူပြန်ခြင်း

ဤသို့ မော်တင်စွန်းသို့ ဆိုက်ရောက်လေလျှင် နဂရာဇ် မော် အငူ၌ ရှိသော ဇေယျသေန နဂါးမင်းသည် (ဇယ သေန-နလာဌဓာတုဝင်-၁၀၆) ဆံတော် (၂) ဆူကို ခိုးယူ ပြီးလျှင် ဘူမိဓရ(ဘူမိန္ဒရ) နဂါးဗိမာန်တွင်း၌ ဝှက်ထား ကိုး ကွယ်လေ၏။

မဟာမင်္ဂလာစေတီတည်ခြင်း

နောင်အခါ သီဟိုဠ်ကျွန်း မဟာဂါမကာကဝဏ္ဏတိဿ မင်းကြီး၏ လျှောက်ထား တောင်းပန်ချက်အရ အရိမိ တေယျ (အာရိမေတ္တေယျ) ဘုရား မယ်တော်လောင်း “ဝိဟာရဒေဝီ” မိဖုရားကြီး၏ မောင်တော် စူဠပိဏ္ဍပါတိက တိဿမထေရ်၏ သဒ္ဓိဝိဟာရိက တပည့်ရင်း ဆဋ္ဌဘိည ရဟန္တာ ဖြစ်သော “အရှင် သီဝ မထေရ်” ဆံတော် ပင့်ရန် နဂါးပြည်သို့ ကြွရောက် တောင်းဆိုရာ “သင် ယူနိုင်လျှင် ယူလော့” ဟု ဆို၍ နဂါးမင်းက ဆံတော်ကြုတ်ကို ဝမ်းတွင်း သို့ မျိုချ ဝှက်ထားလေ၏။ အရှင်သီဝမထေရ်လည်း သိမ်မွေ့ သော လက်ကိုဖန်ဆင်း၍ နဂါးမင်း၏ ဝမ်းတွင်းမှ ဆံတော် ကြုတ်ကို နှိုက်ယူပြီးလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်း ကာကဝဏ္ဏတိဿ မင်းကြီးအား ပေးအပ်လေ၏။ မင်းကြီးလည်း သီဟိုဠ်ကျွန်း “သေရ” အိုင်ကြီး၏အနီး၌ “မဟာမင်္ဂလာ စေတီတော်” ဟူ သောအမည်ဖြင့် စေတီတည်၍ ဌပနာထားကြောင်း နလာဌ ဓာတုဝင် (၁၀၆) နှင့် ဗုဒ္ဓသာသနိက ပထဝီဝင်ကျမ်း (၁၇၄) စသည်တို့၌ မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။

၁၃၃၀ - ပြည့်နှစ် ပြာသို လပြည့်ကျော် (၁၄) ရက် (၁၆-၁-၆၉) ကြာသပတေးနေ့စွဲပါ ဆံတော်ရှင်မြတ် မော် တင်စေတီတော်သမိုင်း (၃၁) ၌ကား ဇေယျသေနနဂါးမင်း ပင် သမုဒ္ဒရာမှ ဆယ်ယူအပ်သော မြသားရတနာတို့ဖြင့်

စိုင့်တမော့ခန့် အရွယ်ရှိ စေတီတော်ကို သရဏတောင်ဟု ခေါ်ဆိုသော မော်တင်စွန်း၌ နတ် နဂါး ဆင်ဖြူတော် ခြံရံ လျက် မဟာသက္ကရာဇ်(၁၀၃)ခု၊ ဝါဆိုလပြည့်နေ့တွင် တည်၍ ဆံတော်ကို ဌပနာ၏ဟု ဆိုသေး၏။

ဆံတော်ကိုဆက်လက်ပင့်ဆောင်ခြင်း

ကုန်သည် ညီနောင်တို့လည်း နဂါးမင်း ခိုးယူလိုက်သော ဆံတော်ကို အလွန် နှမြောလှသဖြင့် တမ်းတ ငိုယိုကာ မော်တင်စွန်းမှ ဆက်လက်၍ သဘော လွင့်ကြပြန်ရာ (၁၀၃)ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း (၁၄)ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ပေါက္ခရာဝတီခေါ် အသိတဉ္စနမြို့၏ ဆိပ်ကမ်းဖြစ်သော ဓညဝတီခေါ် “ဟပင်း” (ကသစ်ပင်)ဆိပ်ကမ်းသို့ ဆိုက်ရောက်ကြလေ၏။

(ဟပင်း မှ-ခပင်း။ ယခု “ကပင့်”ဖြစ်နေ၏။)

တုံတေးသို့ဆိုက်ရောက်တော်မူခြင်း

ဤသို့ ပင့်ဆောင်လာသော ဆံတော်မြတ်ကို ကမ်းလုံးညွတ်မျှ လာရောက် ကြိုဆို ပူဇော်ကြပြီးလျှင် ကပင့်အနောက်(၆)မိုင်ခန့်အကွာ “ကွမ်းဒေး”(ကွမ်း=ရွာ။ဒေး=တောင်ကုန်း(=တောင်ကုန်းရွာ။)ယခု “တုံတေး”ရွှေဆံတော် တည်ထားရာ “မေရုတ”(မေရုဒ) ကုန်းမြင့်ပေါ်သို့ ပင့်ဆောင်၍ (၇)ရက်ပတ်လုံး (တုံတေး-ရွှေဆံတော်သမိုင်း

၁၆ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

အလို(၃)ရက်ပတ်လုံး)ပဲ့လမ်းသဘင်တို့ဖြင့် အကြီးအကျယ် ပူဇော်ကြကုန်၏။

တုံတေးနှင့်တုန်တေး

အချို့ ရာဇဝင်သမိုင်းတို့၌ “တုံတေး”ဟု သေးသေးတင်နှင့် ရေးသော်လည်း စွယ်စုံကျော်ထင်ကျမ်း ဒုတိယအုပ် ပုစ္ဆာ(၅၅၅)၌ကား—

“မတုန်-တုန်-တုန်၊ တုန်-တုန်-တုန်၊ တုန် ခုနစ်ဆက် ဘယ်မင်းနည်း”ဟု “န”သတ်ကာရန်နှင့် ပုစ္ဆာပြုလုပ်ထား၏။ ၎င်းအမေးကို—

၁-တုန်ရာဇာကြီး၊ ၂-တုန်ရာဇာငယ်၊ ၃-တုန်ကန်ကောင်း၊ ၄-တုန်ကံထိုက်၊ ၅-တုန်ဝိဒူ၊ ၆-တုန်ဝိဇ္ဇာ၊ ၇-တုန်နဘူး—

ဟု တုန်တေး မင်းဆက် (၇)ဆက် ကြားဘူးကြောင်း ဖြေဆိုထား၏။

ဆံတော်ကြိုစေတီ ၉-ဆူ

ဤသို့ မော်တင်စွန်းခေါ် နဂရာဇ်မော်အငူမှ တပုဿ-ဘလ္လိကတို့ ဆံတော်ပင့်ဆောင်လာကြကြောင်းကို သတင်းစကား ကြားကြကုန်သော အနီးအနား မြစ်လမ်း တလျှောက်ရှိ နယ်သူနယ်သားတို့သည်လည်း လမ်းခရီးမှနေ၍

သောင်းသောင်း ဖျဖျ မကြုံဘူးအောင် အထူး စည်ကား သိုက်မြိုက်စွာ ကြိုဆိုဖူးမြော် ပူဇော်ကြကုန်၏။ ဤသို့ ကြိုဆိုဖူးမြော် ပူဇော်ကြပြီးလျှင် အမှတ်တရ ဖြစ်စေရန် မိမိတို့ မြို့ရွာအသီးသီးတို့၌ ဆံတော်ကြို စေတီတော်များကို ရွာတိုင်းလိုလို အများအပြား တည်ထားကြကုန်၏။ နောင် အခါ ဓာတ်တော် ဆံတော်စသော သာရီရိက ပူဇော်ဘွယ် တို့ကို ထပ်မံ ဌပနာကြ၍ ကိုးကွယ် ပူဇော်လာကြရာ ပျောက်ပျက် ကွယ်ပတော်မူကြကုန်သော စေတီတော် များမှတစ်ပါး ယခုတိုင် မပျောက်မပျက် တည်ရှိတော်မူ နေသော ဒလ-အံကြီး နယ် ဆပုကန် (၁၂)ရွာ တောကြီး တန်းတလျောက်ရှိ ဆံတော်ကြို စေတီတော် (၉)ဆူ အကြောင်းကို အလျဉ်းသင့်ခိုက် ရာဇဝင်သမိုင်းတို့မှ ထုတ်နုတ် ၍ ကွမ်းခြံကုန်း ပင်လယ်ဝှံ တံတေးအရောက် ချောင်း တလျောက်ရှိ လမ်းစဉ်အတိုင်း အကျဉ်းမျှ ရေးသား ဖော်ပြ ပါဦးအံ့။

၁-ဒေတနော် စေတီတော်

တော်ပလဲ့ ကွမ်းခြံကုန်းမြို့တို့၏ မြောက်ဘက် ခရီး(၂) တိုင်ခန့်အကွာတွင် “ကျိုက်ဒေကနောင်”စေတီတော် ရှိ၏။ မြန်မာဘာသာအားဖြင့် “စစ်ပင်ကုန်းဘုရား”ဟု ဆိုလို၏။ ယခုအခါ “ဒေတနော်ဘုရား”ဟု ခေါ်ဆိုနေကြ၏။ ဘိနပ်

၁၈ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

တော် အတောင်(၈၀)ခန့်ရှိ၏။ ကားလမ်း၏ အနောက်
ဘက်တွင် တည်ရှိ၏။

၂-အင်းဂလုံစေတီတော်

၎င်းမှ မြောက်ဘက်ခရီး(၃)တိုင်ခွဲလောက်တွင် “ကျိုက်
အံခလွန်း” ဟု စေတီတော် ရှိ၏။ “ဂျောင်အင်းဘုရား” ဟု ဆို
လို၏။ အံခလွန်းကို ယခုအခါ “အင်းဂလုံဘုရား” “အင်းဂလုံ
ရွာ” ဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။ ဘိနပ်တော် အတောင်(၆၀)ကျော်
ရှိ၏။ ကားလမ်း၏ တောင်ဘက်တွင် တည်ရှိ၏။

၃-ဆပုဂံစေတီတော်

၎င်းမှ မြောက်ဘက်ခရီး (၁)တိုင်ကျော်လောက်တွင်
‘ကျိုက်လှာပကံ’ ဟု စေတီတော် ရှိ၏။ “ပုဂံတွင်းဘုရား” ဟု
ဆိုလို၏။ ရွာနှင့်ဘုရားအကြား “အရွှေဘက်ကွင်း၌” ပုဂံ
ပင် (ပုဂံပင်) များစွာပေါက်လျက်ရှိ၏။ ယခုအခါ ဆပုဂံရွာ
(ဆပုဂံရွာ) ဆပုဂံဘုရား (ဆပုဂံဘုရား) ဟု ခေါ်ဆို
ကြ၏။ ဘိနပ်တော် အတောင်(၆၀)ကျော် ရှိ၏။ ရွာနှင့်
(၂)မိုင်ခန့် ဝေးပြီး ကားလမ်း၏ တောင်ဘက်တွင် တည်
ရှိ၏။

၄-ကျိုက်တဂိုးနွတ်စေတီတော်

၎င်းမှ မြောက်ဘက်ခရီး (၁)တိုင်လောက်တွင် “ကျိုက်
တဂိုးနွတ်” ဟု စေတီတော် ရှိ၏။ “စမ်းချောင်းကြီးဘုရား”

ဟု ဆိုလို၏။ ယခုလည်း စမ်းချောင်းကြီး ရှိနေ၏။ ဘိနပ်
တော် အတောင်(၆၀)ကျော် ရှိ၏။ ကားလမ်း၏ တောင်
ဘက် (၆)မိုင်ခန့် အကွာ၌ တည်ရှိ၏။

၅-ကျိုက်တဂိုးတုတ်စေတီတော်

၎င်းမှ မြောက်ဘက်ခရီး(၁)တိုင်လောက်တွင် “ကျိုက်
တဂိုးတုတ်”ဟု စေတီတော်ရှိ၏။ “စမ်းချောင်းလေးဘုရား”
ဟု ဆိုလို၏။ ယခုလည်း စမ်းချောင်းငယ် ရှိနေ၏။ ဘိနပ်
တော် အတောင်(၆၀)ကျော်ရှိ၏။ ကားလမ်း၏ တောင်
ဘက် (၆)မိုင်ခန့် အကွာ၌ တည်ရှိ၏။

၆-လှပတီ-လက်ခိုက်စေတီတော်

၎င်းမှ မြောက်ဘက်ခရီး (၁)တိုင်ကျော်လောက်တွင်
ရွာနှစ်ရွာကြား တောင်ကုန်းပေါ်၌ စေတီတော်ကြီး တဆူ
ရှိ၏။ တောင်ဘက်ရွာကို “လှပတီသဲတုင်း” မြောက်ဘက်
ရွာကို “လက်ခိုက်-ပိတ်စွယ်ကုန်း”ဟု ခေါ်ဆို၏။ ရွာအမည်
ကို စွဲ၍ ဘုရားကိုလည်း “လှပတီဘုရား-လက်ခိုက်ဘုရား”ဟု
ခေါ်ဆိုနေကြကုန်၏။ ဘိနပ်တော်အတောင် (၆၀)ကျော်
ရှိ၏။ ကားလမ်းအနောက်ဘက်၌ တည်ရှိ၏။

ကျိုက်ကော့မွဲး စေတီတော်

၎င်းမှ မြောက်ဘက်ခရီး (၁)တိုင်ကျော်လောက်တွင်
“ကျိုက်ကော့မွဲး”ဟု စေတီတော်ရှိ၏။ ကျွန်းစွန်ဘုရားဟု

၂၀ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

ဆိုလို၏။ ရွာကိုလည်း “ကွမ်းကော့မှူး” ကျန်းစွန်ရွာဟု
ဆိုလို၏။ ဘိနပ်တော် အတောင် (၆၀)ကျော် ရှိ၏။ ရွာနှင့်
(၁)မိုင်ခန့် ဝေး၍ လမ်း၏ အနောက်ဘက်၌ တည်ရှိ၏။

ဂ-ဖလကြီး စေတီတော်

၎င်းမှ မြောက်ဘက်ခရီး (၄) တိုင်လောက်တွင် “ဖက်
ယားကြီး”ဟု စေတီတော် ရှိ၏။ ရှေးမှန်အခေါ် ကွယ်
ပျောက်နေ၏။ ဘုရားအနီးတွင် ဖက်ယားပင်ကြီးများရှိ၏။
ထို့ကြောင့် ‘ဖက်ယားကြီးဘုရား’ဟု ခေါ်ဆိုနေကြ၏။ အနီး
ရှိ အင်းကိုလည်း ဖက်ယားကြီး အင်းဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုကြ
ကုန်၏။ နောင်အခါ “ဖရကြီးဘုရား” “ဖရကြီးအင်း” ဟု
ခေါ်ဆိုကြရာမှ ယခုအခါ “ဖလကြီး” ဖြစ်နေ၏။ ဘိနပ်တော်
အတောင် (၆၀)ကျော် ရှိ၏။

၉-ရွှေဆံတော် စေတီတော်

ပေါက္ခရာဝတီမြို့၏ အနောက်ဘက် (တံတေး ရွှေဆံတော်
သမိုင်း အလို မြောက်ဘက်) မနီးမဝေး (၆) မိုင်ခန့် အရပ်၌
မှန်အခေါ် “ကွမ်းဒေး” ယခု တံတေးမြို့ အနီးရှိ “မေရတ”
ကုန်း၌ ‘ကျိုက်ကေသာ’ဟု စေတီတော်တဆူ တည်ထား၏။
ဆံတော်ဘုရား ဟု ဆိုလို၏။ ဤသည်တို့ကား ဆံတော်ကြို့
စေတီတော်(၉)ဆူတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။

ဆံတော်ကိန်းဝပ်ရာဌာန

တပုဿ-ဘလ္လိကတို့ ဆံတော် ပင့်ဆောင်ခဲ့သော အချိန်က တံတေးနယ်ပယ်တဝိုက်ကို ဘုရင် “သမိန်ထော” ဗညားရမ်းမင်း” “မိန္ဒာဒေဝီ” မိဖုရားကြီး၊ သမီးတော် “ဗညားထောဒေး” နှင့် အမတ်ချုပ်ကြီး “အမတ်သိမ်” တို့ အုပ်ချုပ်လျက်ရှိ၏။ ၎င်း မင်းမိဖုရားနှင့် တိုင်းသူ ပြည်သား တို့၏ တောင်းပန်ချက်အရ ဆံတော်ကို ၎င်းမေရတကုန်းသို့ ပင့်ဆောင်၍ ခေတ္တ(၇)ရက်မျှ ကိန်းဝပ်စေတော်မူဘူး၏။ ၎င်းနေရာကို အမြတ်တနိုး ဖြစ်စေရန် စေတီတော် တည်ထားခြင်း ဖြစ်၏။

အခြားစေတီတော်များ

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သခိုင်းပါ စေတီတော်(၉)ဆူမှ တပါး စလုပ်ကြီးဘုရား၊ နတ်စင်ကုန်းခေါ် ကျွဲမင်းကုန်းဘုရား၊ ဘုရားကြီးခေါ် ချမ်းသာကြီးဘုရား၊ မောင်တီဘုရား၊ ကံပဲ့ဆုတောင်းပြည့်ဘုရား၊ ကျိုက်ဖူး-ကျိုက်ပါဘုရား စသည်အားဖြင့် များစွာ ရှိကြကုန်သေး၏။ ဆံတော်ပင့်ဆောင်ခဲ့ရာ ကွမ်းခြံကုန်းမြစ်သည် ယခုအခါ သင်္ဘောကြီး လှည့်မရတော့ဘဲ ဒီရေတက်ချိန်တွင် သင်္ဘောငယ်များ လှေသမ္ဗန်များလောက်သာ သွားလာနိုင်သော ချောင်းကျဉ်းကလေး ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရ၏။

ဒဂုံသို့ ဆံတော် ဆိုက်ရောက်ခြင်း

တပုဿ-ဘလ္လိက ညီနောင်တို့လည်း ဥက္ကလာပမင်းကြီး နှင့် ဘခင် သုဝဏ္ဏသုဌေးကြီးတို့ထံ ဆံတော်ပင့်ဆောင်ခဲ့သော အကြောင်းကို ကြားသိစေလေ၏။ မင်းကြီးလည်း အလွန် ဝမ်းမြောက်လှသဖြင့် သုဝဏ္ဏသုဌေးကြီးနှင့် တိုင်ပင်ကာ ခေါဘဏီတပ်ခင်းကျင်း၍ စစ်ဗိုလ်ပေါင်း (၁၀၀၀) တို့ဖြင့် ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ (၁၀၃) ခုနှစ်၊ ဝါခေါင် လပြည့်ကျော်(၅) ရက် စနေနေ့တွင် ယခုဗိုလ်တထောင်စေတီတော် တည်ရှိမည့်နေရာ အရပ်မှ ကြို့ဆို ပင့်ဆောင်တော်မူကြပြီး ၎င်းဆိပ်ကမ်း၌ပင် ပြုပြင်ဆောက်လုပ်ထားအပ်သော ရတနာ မဏ္ဍပ်တော်၌ ကိန်းဝပ်တော်မူရန် ပင့်ဆောင်ကြကုန်၏။

ဆံတော် ၈-ဆူ မလျော့ခြင်း

တပုဿ ဘလ္လိက ညီနောင်တို့က လမ်းခရီး၌ အဇ္ဈတ္တနဂရ အကောက်မင်းကြီးက ဆံတော်(၂)ဆူကို အကောက်တော် အဖြစ် အတင်း ပင့်ယူလိုက်ကြောင်း၊ နဂရာဇ်မော်အငူမှ ဇေယျသေန နဂါးမင်းကလည်း ဆံတော် (၂) ဆူကို တိတ်တဆိတ် ခိုးယူလိုက်ကြောင်းများကို ကြေကွဲ ဝမ်းနည်းစွာဖြင့် မင်းကြီးအား သံတော်ဦး တင်ကြကုန်၏။ မင်းကြီးလည်း စိတ်ပင်ပန်းစွာဖြင့် “မိမိတို့ ကိုးကွယ်ပူဇော်ထိုက်လျှင် မြတ်စွာဘုရား ပေးသနားတော်မူလိုက်သည့် အတိုင်း ကိုးကွယ် ကြရမည်သာတည်း” ဟု အောက်မေ့ ခံဉာဏ်ရှိ၍

ကြုတ်တော်ကို ဖွင့်လိုက်ရာ “ဣဒ္ဓိဝိသယော အစိန္တိယော”
“တန်ခိုးအရာ မကြံသာ” ဟူသည်နှင့် အညီ ဆံတော်မလျော့
ဘဲ (ဂ) ဆူ အတိုင်းသာ ဖူးတွေ့ရသဖြင့် လွန်မင်းပြင်းပြ
ဝမ်းသာတော်မူလှပြီး စံပယ်ရာအရပ် ရတနာမဏ္ဍပ်တော်၌
ပင် (၆) လတိုင်တိုင် ကြီးစွာသော သဘင်ပွဲကို ဆင်နွဲ့
ပူဇော်လေ၏။

ဆံတော် ၁-ဆူစီ ရကြပုံ

ဤသို့ ထူးခြား ကြီးကျယ်စွာ (၆) လတိုင်တိုင် ဆံတော်
ပူဇော်ပွဲကို ဆင်နွဲ့ကျင်းပကြပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရား ပေး
အပ်တော်မူလိုက်ရင်း ဖြစ်သော တပုဿ-ဘလ္လိက ညီနောင်
တို့အား ဥက္ကလာပမင်းကြီးက ဆံတော်ဓာတ် တဆူစီကို
ခွဲဝေပေးအပ်တော်မူပြန်၏။

(ဓမ္မစေတီ ကျောက်စာ၌ကား တပုဿ-ဘလ္လိကတို့
ဆံတော်(၂) ဆူ ယူထားလိုက်ကြောင်း လာ၏) ။

တပုဿ စေတီရာ သတ်မှတ်ခြင်း

တပုဿ-ဘလ္လိကတို့လည်း မိမိတို့ ရရှိသော ဆံတော်ကို
ဌပနာ၍ စေတီတည်ထားရန် နေရာ ရွေးချယ်ကြရာ တပုဿ
က(၆) လတိုင်တိုင် ဆံတော်(ဂ) ဆူ ကိန်းဝပ်စံပယ်တော်မူ
ရာအရပ်၌ အမှတ်တရ ကျောက်တိုင်စိုက်ဘိသကဲ့သို့ နောက်
လူ နောက်သားတို့ သိရစ်ကြစေခြင်းငှါ ယခု ဗိုလ်တထောင်

စေတီတော် တည်ရှိရာအရပ် ရတနာမဏ္ဍပ်နေရာကို ရွေးချယ်သတ်မှတ်လေ၏။

ဘလ္လိက စေတီရာ သတ်မှတ်ခြင်း

ဘလ္လိကကား ဗိုလ်တထောင်မှ သိင်္ဂုတ္တရကုန်းတော်သို့ ဆံတော်များကို ပင့်ဆောင်စဉ်က ပဌမရွေးဦးစွာ ရွှေဝေါတော် ပြာသာဒ်တထောက် ရပ်နားရာအရပ်ဖြစ်သော ယခုပန်းဆိုးတန်း(ဖယ်ယာ)နှင့် မဟာဗန္ဓုလ (ဒါလဟိုဇီ)လမ်းထောင့် တိဂျူးမား အနောက်ဘက်၊ ကြေးနန်းရုံးကြီး၏ မြောက်ဘက်ရှိ မဟာပိန္နဲဟု ခေါ်ဆိုနေကြသော “စန္ဒီမယ်တော်” ဟိန္ဒူကလယ်ဘုရားကျောင်းနေရာအရပ်ကို ရွေးချယ် သတ်မှတ်လေ၏။ (သိမ်ကြီးဈေး အနောက်ဘက် ကပ်လျက်ရှိသော(၂၄)လမ်း၊ အမှတ်(၁၄၉)ရှိ ကလယ် မဟာပိန္နဲဘုရားကျောင်းနေရာဟု အချို့က ဆိုကြကုန်သေး၏) ။

သို့ရာတွင်—

- ၁။ ပဌမ ရွှေဝေါတော် ပြာသာဒ် တထောက် ရပ်နားရာအရပ် ဟူသော စကား၊
- ၂။ တချိန်က ရန်ကုန်မြို့ ပန်းဆိုးတန်းရှိ မဟာပိန္နဲနတ်တိုက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာအချို့တို့က မိမိတို့ ကိုးကွယ်ကြောင်း၊ပိုင်ဆိုင်လိုကြောင်း စသည်ဖြင့် တရားတဘောင်ပင် ဖြစ်ကြသေးကြောင်းကို အမျိုးသား ပညာဝန် ဦးဘိုးကျားကိုယ်တွေ့ဝတ္ထု

(၃၇)မင်း မှတ်တမ်း စာမျက်နှာ(၈၉)၌ဆိုသော စကားများကို ထောက်ထားလျှင် ပန်းဆိုးတန်း မဟာပိန္နဲပင် ဖြစ်ဘွယ်ရာ ရှိ၏ဟု သခိုင်းဆရာတို့ ယုံကြည်ကြကုန်၏။

ကျိက်ပါစေတီတော် ၂-ဆူ

ဤသို့ မိမိတို့ ကြိုက်နှစ်သက်ရာ နေရာများကို အသီးသီး ရွေးချယ်သတ်မှတ်ကြပြီးလျှင် ဥက္ကလာပမင်းကြီး၊ ဘခင် သုဝဏ္ဏသုဌေးကြီးတို့နှင့် တိုင်ပင်ကြကာ စေတီတော်တဆူစီ တည်ထားကြကုန်၏။ ညီနောင် နှစ်ဦးတို့ တည်သော စေတီတော် (၂)ဆူလုံးကို ပင် “ကျိက်ပါ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏။ မွန်ဘာသာအားဖြင့် (ကျိက်-ဘုရား၊ ပါ-၂) ဘုရား နှစ်ဆူ (ဝါ) ဘုရား ညီနောင်ဟု ဆိုလို၏။

(၎င်း စေတီတော် (၂)ဆူလုံးကိုပင် တပုဿ-ဘလ္လိက တို့အတွက် ဥက္ကလာပမင်းကြီး ကိုယ်တိုင် တည်ပေး ကြောင်းကို နဂါးဗိုလ် ရန်ကုန် ရာဇဝင်(၅၈)၌ ဆိုသေး ၏။)

မဟာပိန္နဲ ခေါ်တွင်ကြပုံ

ကျိက်ပါ စေတီတော် (၂)ဆူ အနက် ညီတော် ဘလ္လိက တည်သော ကျိက်ပါ စေတီတော်ကို မဟာပိန္နဲနတ်ရုပ်တို့ဖြင့်

၂၆ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

ချယ်လယ်ထားခြင်းကြောင့် နောင်အခါ “မဟာပိန္နဲစေတီတော်”ဟု ခေါ်ဆိုကြပြန်ကုန်၏။ ကဗျတ္ထစန္ဒိကာကျမ်း (၂၄၅)၌ကား—

“ရွှေဆံတော် စေတီတော်ကို မဟာပိန္နဲဟု ခေါ်တွင်သည်မှာ ဥဿာမင်းသည် “မဟာပိန္နဲ”ရှာ၌ ကိန်းဝပ်စေသောကြောင့် ဌာနျပူပစာရအားဖြင့် မဟာပိန္နဲ တွင်သတည်း”

ဟု ဆိုထားသေး၏။

ဒုတ္တဘောင်မင်း ဆံတော်ပင့်ခြင်း

သရေခေတ္တရာ ပြည်မြို့၌ သာသနာတော် (၁၀၁) ခုနှစ်တွင် ရာဇဘိသိက် ခံယူသော ဒုတ္တဘောင် မင်းကြီးသည် ဆံတော်မြတ်ကို ကိုးကွယ်ပူဇော်လို၍ ကျိုက်ပါစေတီတော် နှစ်ဆူအနက် ဘလ္လိက တည်သော မဟာပိန္နဲခေါ် ကျိုက်ပါစေတီတော်ကို (၁၁၁)ခုနှစ်မှာပင် ဖျက်ဆီး၍ ဆံတော်ရှာရာ ဆံတော်(၁)ဆူမက၊ (၄)ဆူမျှ ဖူးတွေ့ရ၍ အားရနှစ်သက်စွာဖြင့် ပြည်မြို့သို့ ပင့်ဆောင်ပြီးလျှင် အသစ်တည်သော စေတီတော်၊ ထပ်မံပြုပြင်သော စေတီတော်အားဖြင့် ဒုတ္တဘောင် မင်းကြီး၏ ကောင်းမှုတော် စေတီ (၉)ဆူအနက် မြသီတင်စေတီတော်၌ ထပ်မံ ဌာပနာလေ၏။

ပြည်ဆံတော် မြသီတင်ဘုရား

မြသီတင် ဘုရားကား ယခု ပြည်မြို့ရှိ ရွှေဆံတော်ဘုရား
ပင် ဖြစ်၏။ အထောက်အထားကား—

“မိုးနှင့်သာလျှင်၊ ထွန်းဝါပြိုးပြက်၊ ရောင်ချင်းရှက်
မျှ၊ တောင်ထက်တောင်မြတ်၊ တောင်ကျော်ထွတ်နှိုက်၊
လူနတ်များရှင်၊ မြသီတင်နှင့်၊ တပြင်မခြား၊ ရွှေယွန်း
နားဝယ်၊ တရားဘုန်းခေါင်၊ ဒုတ္တဘောင်ဟု၊ ပြည်ထောင်
များနတ်၊ တည်ခဲ့မှတ်သည်၊ လှံပတ်ညီးညီး၊ ခြောက်
သွယ်စီးသား၊ ရွှေထီး ရွှေတိုင်၊ ရွှေစိုင်တခဲ၊ လိုက်နန်း
ထဲက၊ ရဲရဲထွန်းပြောင်၊ ကိုယ်တော်ရောင်ဖြင့်၊ ညီနောင်
နှစ်ဘော်၊ ကျွန်းလုံးကျော်သည်၊ မည်တော် ဆုတောင်း
ပြည့်တကား”

ဟု စပ်ဆိုသည့်အတိုင်း ၎င်းဆုတောင်းပြည့် ရုပ်ပွားတော်
(၂)ဆူသည် ရွှေဆံတော်စေတီယင်ပြင်တော် အရှေ့ဘက်
တွင် မည်သည့် အဆောက်အဦမှ မခြားဘဲ ရွှေဆံတော်
စေတီနှင့် တပြင်တည်း တည်ရှိနေသည့် လိုက်ဂူထဲ၌ ကိန်းဝပ်
တော်မူနေသော ဆုတောင်းပြည့်ညီနောင် ရုပ်ပွား ဘုရား
(၂)ဆူကို မိမိကိုယ်တိုင် သွားရောက်ဖူးမြော် လေ့လာ
စဉ်က တွေ့ရှိခဲ့ရသဖြင့်၎င်း၊ ပြည်မြို့ ရွှေဘုန်းပွင့် ပိဋကတ်
တိုက် ဥက္ကဋ္ဌ ရှေးဟောင်း သုတေသန ဦးကြိုင်တို့နှင့်
တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခဲ့ရသဖြင့်၎င်း ယခု ရွှေဆံတော်ဘုရား

၂၈ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

သည်ပင် ရှေးက မြသီတင် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း အတိအကျ သိမှတ်ခွင့် ရရှိခဲ့ပေ၏။

ဤသို့ ဒုတ္တဘောင်မင်းကြီး ဆံတော်ပင့်ယူပုံကို—

၁။ ဦးကုလား ရာဇဝင်-ပ.....၁၉၉၊

၂။ မှန်နန်း ရာဇဝင်-ပ..... ၂၉၄၊

၃။ သုသောခိတ မဟာရာဇဝင်ကြီး-ပ....၂၇၁၊

၄။ စာဆိုတော်များ ရတု ပေါင်းချုပ်.....၃၉၊

၅။ စေတီယကထာ ရာဇဝင်ချုပ် ၁၅—

စသည်တို့၌ လာရှိကြကုန်၏။

မဟာပိန္နသည် ရှေးအမည်

ယခု ပန်းဆိုးတန်းရှိ ကလယ်ဘုရားကျောင်းကို မည်သည့် ကလယ်လူမျိုးတို့ကမှ “မဟာပိန္န”ဟု မခေါ်ဆိုကြဘဲ “စန္ဒီမယ်တော်”ဟူ၍သာ ခေါ်ဆိုကြကုန်၏။ မြန်မာတို့ကမူကား စန္ဒီမယ်တော်ဘုရားကျောင်း မတည်ဆောက်မီ ရှေးပဝေဏီက အမည်ဟောင်းဖြစ်သည့် ဘလ္လိကစေတီတော်၏ ဘဲတော်အတိုင်းသာ အစဉ်အဆက်“မဟာပိန္န”ဟု ယနေ့တိုင်အောင် ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအရ အဆင့်ဆင့်ကြား အနုသုတအားဖြင့် ရေးသားခေါ်ဝေါ်လျက် ရှိကြကုန်၏။

မဟာပိန္နဲ အစစ်အမှန်

အချို့က ပန်းဆိုးတန်းရှိ ကလယ်ဘုရားကျောင်းသည် ဟိန္ဒူကလယ်လူမျိုးတို့၏ မဟာပိန္နဲ ဘုရားကျောင်းဖြစ်၍ “မဟာပိန္နဲ” ခေါ်သည်ဟု အမှတ်အသားထားကြကုန်၏။ မဟုတ်။ အမှန်မှာ ဤပန်းဆိုးတန်းရှိ ကလယ်ဘုရားကျောင်းသည် “စန္ဒီမယ်တော်ကျောင်း”သာ ဖြစ်၏။ သိမ်ကြီးဈေး အနောက်ဘက်တွင် ကပ်လျက်ရှိသော (၂၄)လမ်း အမှတ် (၁၄၉)ရှိ ကလယ်ဘုရားကျောင်းသည်သာ ကလယ်လူမျိုးတို့၏ “မဟာပိန္နဲ” အစစ်အမှန် ဖြစ်၏။

ကလျာဏီကျောက်စာ နိဿယ ၁၆၂-၌ကား—

“ဘလ္လိက တည်သော စေတီကား မဟာပိန္နဲစေတီ တော်တည်း၊ အနော်ရထာစောမင်းသည် ထိုမဟာပိန္နဲစေတီတွင် တည်သော ဆံတော်ဓာတ်ကို ဆောင်ခဲ့၍ ပုဂံမြို့ အရှေ့တောင်ထောင့်၌ “မဟာပိန္နဲ” ဆံတော်ရှင် ဘုရား ဟူ၍ ပစ္စယံ ငါးဆင့်နှင့် တည်လေသတည်း” —

ဟု မိဂပဒဝဠုန နည်းအားဖြင့် ဖြစ်စဉ်တော်ကို ကျော်လွှား၍ မှာကြားတော်မူခဲ့၏။

ဖြစ်တော်စဉ်အမှန်ကား

ဒုတ္တဘောင်မင်းကြီးသည် ဘလ္လိက၏ မဟာပိန္နစေတီတော်ကို ဖျက်ပြီး ဆံတော်ရှာရာ တဆူမက လေးဆူမျှ တွေ့ရသဖြင့် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပင့်ယူပြီးလျှင် ပြည်မြို့ မြသီတင်ဘုရား (ပြည်ဆံတော်)၌ ဌပနာ၏။ ပြည်မြို့ပျက်သောအခါ ဥဿာမင်းက မြသီတင်စေတီတော်ကို ဖောက်၍ ဆံတော်(၄)ဆူကို ပင့်ယူပြီးလျှင် ရွှေမော်ခေဘုရား၌ (၂)ဆူ၊ ကျိုက်ကလို့ဘုရား၌ (၁)ဆူ၊ (ကျိုက်ကိုလည်းဟူ) ဌပနာ၏။ ကျန်ဆံတော် (၁)ဆူကိုကား နန်းတော်ဦး၌ထား၍ နန်းစဉ်ဆံတော်အဖြစ် မင်းအဆက်ဆက်တို့ ကိုးကွယ်လာကြရာမှ ၎င်းနန်းစဉ်ဆံတော်ကို အနော်ရထာမင်းစော ရပြန်၍ ပုဂံမြို့၌ “မဟာပိန္နဆံတော်ရှင်ဘုရား”ဟူ၍ တည်ထားခြင်းသာ ဖြစ်၏။

ဗိုလ်တထောင်ဘုရားတည် ခုနှစ်

ဆံတော်သည် (၁၀၃)ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် (၅)ရက်နေ့၌ ဗိုလ်တထောင်ဆိပ်ကမ်းသို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ ၎င်းဆိပ်ကမ်းရှိ ရတနာမဏ္ဍပ်တော်၌(၆)လတိုင်တိုင် သီတင်းသုံးတော်မူပြီးမှ တပုဿ-ဘလ္လိကတို့ ဆံတော်တဆူစီရ၍ တပုဿ-စေတီတည်ရသဖြင့် (၁၀၃)ခု တပို့တွဲလ၌ ယခုဗိုလ်တထောင်စေတီတော်ကို စတင် တည်ထားသည်ဟု စကားကျ အဓိပ္ပါယ်ရ၏။

ဒုတိယဆံတော်

ဤသို့ ဗိုလ်တထောင် စေတီတော်၌ ပဌမ ရှေးဦးစွာ တပုဿ ရရှိ ဌပနာသော ဆံတော်အကြောင်းကို ထိုထို ရာဇဝင် သမိုင်းတို့အရ ရေးသားပြီးနောက် ဒုတိယဆံတော် အကြောင်းကို မှန်ရာဇဝင် စေတီတော်သမိုင်းပေါင်းချုပ် သထုံရာဇဝင်ပေါင်းချုပ်ကျမ်းကြီး၊ အခြားရာဇဝင်- သမိုင်း စာစောင်များနှင့် ဗိုလ်တထောင်စေတီတော်သမိုင်း ရှေးဟောင်းလက်ရေးမူ စာမျက်နှာ(၃)မှ စ၍ အကျယ်တဝင့် လာရှိသည်များကို ကိုးကားယူငင်၍ ရေးသားပေအံ့။

သုဓမ္မဝတီ သထုံပြည်၌ တိဿဓမ္မသီဟရာဇာမင်းနှင့်သီရိ ကပ္ပါဒေဝီ မဟေသီမိဖုရားတို့ စိုးစံခိုက်တွင် တိလင်္ဂဏတိုင်း သား တေလ်ဂူစသော နိုင်ငံခြားသားများ ချဉ်းနင်းဝင် ရောက်ဘန်များသဖြင့်—

သားတော်	၁။	တိဿဘောဂသေန၊
	၂။	တိဿနာဂသေန၊
	၃။	တိဿနရသီဟ-နှင့်
သမီးတော်	၄။	နန်းစော—

တို့အား နိုင်ငံတော်အတွင်း၌ မြို့ရွာတည်ထောင်၍ သထုံ ပြည်ကြီးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် စေလွှတ်လေ၏။

ကျန်သမီးတော် ၅။ သုဝဏ္ဏဒေဝီကား မိမိ အပိုင်စား ရသော ယခု ဒလမြို့ဟောင်းနေရာ စကားကျန်းသို့ ရွှေ ပြောင်းစံနေ၏။

အငယ်ဆုံး သားတော်ဖြစ်သော ၆။ ဝိဇယကုမာရ ကိုကား ဝိဇ္ဇာဓိရ်များ ခေါ်ဆောင်သွားကြပြီး အင်းအိုင် ဆေးဝါး မန္တန်အတတ်တို့ဖြင့် ပြုပြင်စီရင်ပေးသောကြောင့် ဟိမဝန္တာ၌ ဝိဇ္ဇာဓိရ် ဖြစ်နေ၏။

ကိတ္တိမသား မွေးစားခြင်း

တိဿဓမ္မသီဟရာဇာမင်းကြီး၌ သား-သမီးများ မရှိကြ တော့သဖြင့် မင်းကြီးနှင့် အမည်တူ ဖြစ်သော တိဿပုရော ဟိတ် အမတ်ကြီး၏ သားတော်များ ဖြစ်ကြသော—

၁။ တိဿကုမာရ၊

၂။ ဝိဇယ ကုမာရ၊

ဟူသော သားတော် နှစ်ပါးကို ဘုရင်မင်းမြတ်က တောင်း ယူ မွေးစားထားလေ၏။ ၎င်းကိတ္တိမမင်းသား နှစ်ပါးတို့ လည်း တောထွက်၍ ရသေ့ပြုကြပြီးလျှင်—

၁။ နောင်တော် တိဿကုမာရက “တိဿရသေ့” ဟူ သော အမည်ဖြင့် ဂစ္ဆဂိရိ(ဇင်းကျိုက်တောင်)၌ နေ၏။

၂။ ညီတော် ဝိဇယကုမာရက “သီဟရသေ့” ဟူသော အမည်ဖြင့် ဗန္ဓဝဂိရိ (ဇွဲကပင်တောင်)၌ နေ၏။

ဥဘွားမင်းသား ၂-ပါး

တနေ့သ၌ ဝိဇ္ဇာခို၍ဖြစ်သွားသော ဝိဇယကုမာရ မင်းသား ဇော်ကျီယောကျာ်းနှင့် နဂါးမတဦး ပျော်မြူးကြရာမှ မွေးဘွားသော ဥကြီး(၂)လုံးကိုရ၍ ဇင်းကျိုက်တောင် တိဿရသေ့(၁)လုံး၊ ဇွဲကပင်တောင် သီဟရသေ့(၁)လုံး အားဖြင့် အသီးသီး ယူထားကြရာမှ ယောကျာ်းကလေး နှစ်ဦး ပေါက်ဘွားလာရာ —

၁။ နောင်တော်တိဿရသေ့၏ ဥမှ ပေါက်ဘွားသော သားကို “သုရိယကုမာရ”၊

၂။ ညီတော်သီဟရသေ့၏ ဥမှပေါက်ဘွားသောသားကို “စန္ဒကုမာရ”ဟု အမည်ပေးကြကုန်၏။ သို့ရာတွင် ဝိဇ္ဇာနှင့် နဂါးမမှ ပေါက်ဘွားခြင်းကြောင့် နှစ်ဦးလုံးကိုပင် “ဝိဇ္ဇာနာဂ”ဟု ခေါ်ကြကုန်၏။

တဦးကွယ်လွန်၍ တဦးမင်းဖြစ်ခြင်း

စန္ဒကုမာရမင်းသားသည် (၁၁)နှစ်သား အရွယ်တွင် ကျောက်ပေါက်သော ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်၍ မဇ္ဈိမဒေသ မိထိလာပြည် “အတုလ”သုကြွယ်သမီး “သုမန”၏ ကြာဝမ်းတိုက်၌ သန္ဓေစွဲယူ ဘွားမြင်ပြီးနောက် (၈)နှစ်သားအရွယ်တွင် အဘိုး အတုလသုကြွယ်၏ ဆွမ်းကျွေးပွဲ၌ တရားနာရ၍

ရှင်ရဟန်းပြုပြီးလျှင် “အရှင်ဂဝံပတိ”ဟု ရဟန္တာ ဖြစ်လေ၏။ တိဿဓမ္မသီဟရာဇာမင်းကြီး နတ်ပြည်စံလွန်ပြီးနောက် သူရိယကုမာရဝိဇ္ဇာနာဂအား “သီရိမာသောကတိဿ ဓမ္မသီဟရာဇာ”ဟူသော ဘွဲ့မည်ဖြင့် မင်းမြှောက်ကြကုန်၏။

အရှင်ဂဝံပတိ သထုံကြွလာတော်မူခြင်း

သီရိမာသောကတိဿဓမ္မ သီဟရာဇာမင်း လက်ထက် အရှင်ဂဝံပတိမထေရ်က ငါ၏မယ်တော် “သုမန”သည်ကွယ်လွန်ပြီးနောက် အဘယ်အရပ်၌ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု ကြည့်ရှုလေလျှင် ရာမညတိုင်း တလိုင်းပြည်၌ ဖြစ်သည်ကို မြင်၍ မယ်တော်နှင့် နောင်တော်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော သီရိမာသောကတိဿဓမ္မသီဟရာဇာမင်းထံ သုဝဏ္ဏဘူမိ သုဓမ္မဝတီမြို့ မင်းနန်းတော်သို့ ကြွလာတော်မူ၏။

ဘုရားရှင်အား ပင့်ပေးရန် တောင်းပန်ခြင်း

ကြွရောက်တော်မူလာပြီးနောက် အရှင်ဂဝံပတိမထေရ်က မင်းနှင့်တကွသော ပရိသတ်အား တရားဟောရာ မင်းကြီးက “အရှင်သည် လူတုတ်တမုတ် အထွတ်အဖျား ဖြစ်တော်မူပါပေ၏”ဟု လျှောက်ထားလေလျှင် ရဟန္တာအရှင် ဂဝံပတိ မထေရ်က—

“အကျွန်ုပ်ကား လူတုတ်တမုတ် အထွတ်အဖျားမဟုတ်ပါပေ။ သုံးဆွဲတဘုံရှိ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံး

တို့၏ ဥသျှောင်တမ္ဘတ်အထွတ်မှန်ကူ သယမ္ဘူ မြတ်ဖျား
စောဘုရားသည် မဇ္ဈိမတိုက် သမိုက်ခေါ်ဆို ထိုထိုမြို့ရွာ
တို့၌ လေးဖြာယာပထ မျှတတင့်တယ် စံပယ်တော်မူနေ
ပါ၏။ ၎င်းဇိန သုံးလူ့ ဘသည်သာ လူတင်တမ္ဘတ် အထွတ်
အဖျား ဖြစ်တော်မူပါပေ၏” ဟု မိန့်ကြားတော် မူလေ
လျှင် ထိုဘုရားရှင်အား ပင့်ပေးပါရန် မင်းကြီးနှင့်တကွ
ရောက်လာကြသော ပြည်သူပြည်သားတို့က အရှင်ဂဝံ-
ပတိအား ပန်ကြားလျှောက်ကြလေ၏။ အရှင်ဂဝံပတိ
မထေရ်ကလည်း ယနေ့မှ နောက် (၇) ရက်မြောက်
ဖြစ်သောနေ့၌ ပင့်ဆောင်ခဲ့ပါမည်ဟု မိန့်ကြားတော်
မူပြီးလျှင် ကောင်းကင်ယံ အာကာလမ်းက ပြန်လည်
ကြွမြန်းတော် မူလေ၏။

(ဗိုလ်တထောင်စေတီ မဟာသမိုင်းတော် ကြီး၌
အပြည့်အစုံ ပါ၏။)

မြတ်စွာဘုရား ကြွလာတော်မူခြင်း

အရှင်ဂဝံပတိမထေရ်လည်း ပဋိညာဉ်ယူသွားသည့်အတိုင်း
ဝိဒေဟရာဇ်တိုင်း မိထိလာပြည်သို့ ဒေသစာရီ လှည့်လည်
ဆိုက်ရောက်တော်မူခိုက် ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားအား—

“သုဝဏ္ဏဘုံ သထုံပြည်ရှင် ဘုရင်သီရိမာသောကတိဿ
ဓမ္မသီဟရာဇာမင်းနှင့်တကွ တိုင်းသူ ပြည်သားတို့က

ဘုရားရှင် ကြွလာတော်မူရန် ပြင်းပြစွာ ဆန္ဒရှိကြပါကြောင်း” လျှောက်ထားလေရာ၊ သုဝဏ္ဏဘုံ သထုံပြည်ကဲ့သို့ နောင် အနာဂတ်ကာလ၌ ငါဘုရား သာသနာ ရှည်မြင့်စွာ တည်မည့်အရေးကို မြော်တွေးတော် မူပြီးလျှင် တရုတ်ပြည် မာလတမြို့၊ လောပြည် သောက္ကဒဲမြို့၊ ထားဝယ်မြို့ စသော ရာမညတိုင်း မွန်တလိုင်းတို့၏ အရပ်ဒေသများသို့ လှည့်လည်တော်မူပြီးလျှင် မဟာသက္ကရာဇ် (၁၁၁)ခု ဟေမန္တဥတု တန်ဆောင်မုန်းမာသဆောင်းလအတွင်း၌ နောက်ပါသံဃာ (၅၀၀)တို့နှင့်တကွ သုဝဏ္ဏဘူမိအရပ် ဇင်းကျိုက်တောင်၏ မြောက်ဘက် ခရီး(၇)တိုင်ခန့်အကွာရှိ သုဓမ္မဝတီခေါ် ယခု သထုံမြို့သို့ ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူ၏။

(သံဃာတော် ၂၀၀၀၀-နှင့် တကွ သထုံပြည်သို့ တိုက်ရိုက် ကြွလာတော်မူကြောင်း ကလျာဏီကျောက်စာနှင့် အချို့သမိုင်းတို့၌ ဆိုကြကုန်သေး၏။)

ကျွတ်တမ်းဝင်ကြပုံ

သထုံပြည်သို့ ဘုရားရှင် ကြွရောက်တော်မူလာပြီးလျှင် မြို့နှင့် မနီးမဝေးသောအရပ်၌ (သက်တင့်ရေးနှင့် တူသည့် သိင်္ဂီနိက် မြသပိတ်တောင်ထွတ်၌ အချို့မူ) ဆောက်လုပ်ထားအပ်သော ရတနာမဏ္ဍပ်အတွင်းဝယ် နေမင်းကဲ့သို့ တင့်

တယ်စွာ သီတင်းသုံးတော်မူလျက် ရသေ့ကြီးများနှင့် မင်းကြီး ကို အမှူးထားပြီး ရောက်လာကြသော တိုင်းသူ ပြည်သားတို့အား (၇)ရက်ပတ်လုံး တရားရေအေး အမြိုက်ဆေးကို တိုက်ကျွေးတော်မူ၏။ တရားနာ ပရိသတ်တို့လည်း သရဏဂုံ သီလ စသော သုစရိုက်တရားတို့၌ တည်ကြကုန်၏။

ရသေ့ ၆-ဦးတို့အား ဆံတော် ၁-ဆူစီ ပေးတော်မူခြင်း

ထိုစဉ်အခါက ဘုရားရှင်အထံတော်သို့ အလျင်အမြန် ရောက်လာကြသော အကြီးအမှူး ရသေ့ကြီး(၆)ဦးတို့က ကိုးကွယ်ရန် ကိုယ်တော်စား ပေးသနားတော်မူပါမည့် အကြောင်း လျှောက်တောင်းပန်ကြသဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ညာလက်ရုံးတော်ကို ဆန့်တန်းတော်မူ၍ ဦးခေါင်းတော်ကို သုံးသပ်တော်မူရာ ပါလာသော ဆံတော်(၆)ဆူကို ရသေ့ကြီး (၆)ဦးတို့အား အသီးသီး ပေးသနားတော်မူ၏။

ရသေ့ကြီး ၆-ဦးတို့ကား

- ၁။ ဂစ္ဆဂိရိ(ဂဇ္ဇဂိရိ)ဇင်းကျိုက်တောင်နေ-တိဿရသေ့၊
- ၂။ ဗန္ဓဝဂိရိ (ဗဒ္ဒဂိရိ)ဇွဲကပင်တောင်နေ-သီဟရသေ့၊
- ၃။ မဏိအဇ္ဈတ္တဂိရိ (ဒိုးကမော့ခတွံဂလိုင်)ကျိုက်ထီးရိုးတောင်နေ-ဗုဒ္ဓဉာဏတိဿရသေ့၊
- ၄။ ဒိုးခလွန်း-ကေလာသတောင်နေ-တိလရသေ့၊

၃၈ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

၅။ သီရိပဗ္ဗတ(ဒိုးကုသိနာရုံ)ဘီးလင်းကုသိနာရုံတောင်
နေ -ဒိဗ္ဗစက္ခုအာဇာနည်ရသေ့၊

၆။ နာဂပဗ္ဗတ-မဲလံတောင်နေ မဲလံရသေ့ - အားဖြင့်
(၆)ဦးတို့ ဖြစ်ကြ ကုန်၏။

(အကျယ်ကို ဗိုလ်တထောင်စေတီမဟာသမိုင်းတော်
ကြီး၌ ရှုပါကုန်။)

မင်းကြီးအား ဆံတော် ပေးတော်မမူသေးပုံ

ဤသို့ ရသေ့(၆)ဦးတို့အား ဆံတော်များ အသီးသီး
ပေးသနားတော်မူသောအခါ သီရိမာ သောကတိဿ ဓမ္မ
သီဟရာဇာမင်းကြီးကလည်း ကိုးကွယ်ပူဇော်ရန် မိမိအား
လည်း ဆံတော်ပေးသနားတော်မူပါရန်တောင်းပန်လျှောက်
ထားလေရာ၊ ပေးသနားချိန် မရောက်သေး၍ မြတ်စွာ
ဘုရားက—

“အသင်မင်းကြီး ဆံတော်ကို ယခုအခါ မတောင့်တ
လေလင့်ဦး၊ ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူလျှင် စန္ဒကူး
ထင်းပုံအကြားမှ (၃၃)ဆူသော သွားတော်ဓာတ်မြတ်
တို့ကို ဂဝံပတိ ရဟန္တာ ပင့်ဆောင်၍ သင်မင်းကြီးအား
ပေးလိမ့်လတ္တံ့” —

ဟု မိန့်ကြားတော်မူပြီးလျှင် မင်းကြီးအား ဆံတော်ဓာတ်
ပေးတော်မမူသေးဘဲ နေတော်မူ၏။

အခြားပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ဆံတော်ရကြပုံ

ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အကြီးအမှူးဖြစ်ကြသောရသေ့ (၆)ဦးတို့အား ဆံတော်များကို အသီးသီး တဆူစီပေးအပ် တော်မူပြီးနောက်၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ် (၉)ဦးတို့ကလည်း ဆံ တော်များရရန် တောင်းခံကြပြန်ရာ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ် (၉)ဦး တို့ အားလည်း အသီးသီးဆံတော်တဆူစီကို ပေးသနားတော် မူပြန်၏။ ဆံတော်ရရှိကြသော ရသေ့များမှာ—

- ၁။ သီဟဒီပကျွန်း- ဥတ္တရင်္ဂတောင်နေ -ဣသိဝင်္ကတိဿ ခေါ် - ရသေ့ခေါက်၊
- ၂။ ဆောင်ခဲတောင်- ယခု ကျိုက်တဲကုန်းတောင်နေ- အဋ္ဌကပ္ပရသေ့၊
- ၃။ ဒိုးယွန်းတောင်- ယခု ကျိုက်ဒေးယျုံ-ကညင်တောင် နေ - ဒိုးယွန်းရသေ့၊
- ၄။ ကျိုက်ခမီတောင်- ယခု တောင်ဝိုင်းနေ- ကျိုက်ခမီ ရသေ့၊
- ၅။ မှတ်လအိတောင်နေ- ကပ္ပရသေ့၊
- ၆။ မှတ်လအပ်တောင်နေ- နာရဒရသေ့၊
- ၇။ ဝါဂရူ လမိုင်း ကောလာသတောင်နေ- ကောလာသ ရသေ့၊
- ၈။ သဃိဿ နဂရ- မထော် သူကြွယ်၊

၄၀ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

၉။ ကောယကွ ဇုတ်သုတ်ကျန်း- နတ်ဘီလူးညီနောင်တို့
ဖြစ်ကြကုန်၏။

(အကျယ်ကို ဗိုလ်တထောင်စေတီ မဟာသမိုင်း
တော်ကြီး၌ ရှုပါကုန်။)

မင်းကြီးအား ဆံတော် ၂-ဆူ ပေးတော်မူခြင်း

ဤသို့ ဒုတိယအကြိမ် ပုဂ္ဂိုလ်(၉)ဦးတို့အား အသီးသီး
ဆံတော်များ ပေးသနားတော်မူသောအခါ သီရိမာသော-
ကတိဿ ဓမ္မ သီဟရာဇာမင်းကြီးက မြတ်စွာဘုရားသည်
ယခုတဖန် ပုဂ္ဂိုလ်(၉)ဦးတို့အား ဆံတော်များ ပေးသနား
တော်မူပြန်ကုန်တိ၏။ နေ့-ညမရွေး ငါ့၌ သေဘေး ရှိ၏။
(၃၃)ဆူသော သွားတော်များ မရသေးမီ ဆံတော်ကို
ပူဇော်ရန် ငါလည်း တောင်းပန်မှ သင့်လျော်တော့မည်ဟု
ကြံစည် တွေးတောပြီးလျှင် ဆံတော် ပေးသနားပါရန်
တောင်းခံ လျှောက်ထားလေ၏။ ဘုရားရှင်ကလည်း ပေးချီန်
တန်ပြီဟု မင်းကြီးအား ဆံတော်(၂)ဆူ ပေးသနားတော်
မူပြန်၏။

အခြား ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဆံတော်တဆူစီသာ ပေးတော်မူ
ပြီးလျှင် သီရိမာသောကတိဿ ဓမ္မ သီဟ ရာဇာမင်းကြီး
အား ဆံတော်(၂)ဆူ ပေးသနားတော်မူခြင်းသည် မြတ်စွာ
ဘုရားကို ပင့်ပေးပါရန် အရှင်ဂဝံပတိအား လျှောက်ထား

တောင်းပန်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် မင်းကြီးသည် ပဓာန ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သောကြောင့် ဆံတော်(၂)ဆူ ပေးတော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်၏ဟု ယူဆနိုင်၏။

ကျောက်စာနှင့် ညှိခြင်း

သီရိမာသောကရာဇာပိ ကေသဓာတုံ ဘဂဝန္တိ-
မာယာစိ၊ ဘဂဝါ နိဝါရေသိ။ အလံ မဟာရာဇ
ကေသဓာတုယာ။ပ။ ကေသဓာတုံ နာဒါသိ။

သီရိမာသောကမင်းလည်း ဆံတော်ကို မြတ်စွာဘုရား
ထံ တောင်း၏။ မင်းကြီး ဆံတော်ဓာတ်ဖြင့် မသင့်
သေးဟု တားမြစ်တော်မူပြီး။ပ။ ဆံတော် ပေးတော်
မမူ—

ဟု လာသော ကလျာဏီ ကျောက်စာ အလားတူ လာ
သော မောဓော ကျောက်စာ စကားတို့ကား ရသေ့ကြီး
၆-ဦးတို့အား ပဌမအသုတ် ဆံတော်ပေးစဉ်က မင်းကြီးအား
ပေးတော်မူသေးသည်ကို ရည်ရွယ်၍ မိန့်ဆိုသည်ဟု ယူ
လျှင် မင်းကြီးအား ဆံတော်(၂)ဆူ ပေးတော်မူခဲ့သည်ဟု
လာသော မှန်ရာဇဝင်နှင့် စေတီတော် သမိုင်း ပေါင်းချုပ်
(၂၃)။ သထုံ ရာဇဝင်ပေါင်းချုပ် ကျမ်းကြီး(၆၃)။ ပဲခူး
ရွှေမော်ဓောသမိုင်း ရာဇဝင်ချုပ် မူဟောင်း(၂၃)။ ကျိုက်
ဒေးယုံ၊ စေတီတော်သမိုင်းနှင့် ၁၅-ဆူ ဆံတော်ရှင် သမိုင်း

၄၂ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

(ဂ)။ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ(၂)စာမျက်နှာ (၇၅)
စသည်တို့နှင့် မဆန့်ကျင်တော့ပေ။

ဗိုလ်တထောင်စေတီ ဒုတိယဆံတော်

ဤသို့ သီရိမာသောကတိဿ ဓမ္မသီဟရာဇာမင်းကြီး ရရှိ
လိုက်သော ဆံတော်(၂)ဆူအနက်၊ (၁)ဆူကို သိင်္ဂနိက်
တောင်ခေါ် ယခု မြသပိတ်တောင်၊ မြသပိတ်စေတီတော်၏
မြောက်ဘက်၌ စေတီတည်၍ ဌပနာ၏။ ယခု မည်သည့်နေရာ
မည်သည့်စေတီဟု မသိကြတော့ပြီ။ ကျန်ဆံတော်(၁)ဆူကို
သူရသေန အမတ်ကြီးအား အပ်နှင်းပြီးလျှင် သင့်လျော်
မည့်နေရာ၌ စေတီတော်တည်စေရာ အမတ်ကြီးက အထိ
ကရ ဖြစ်သော သိင်္ဂုတ္တရကျွန်းတော် ရွှေဘိဂုံစေတီတော်ကြီး
၏ အရှေ့တောင်ထောင့် ယွန်းယောင်းတာ (၁၀၀၀)ခန့်
အကွာရှိ ဆံတော် (ဂ)ဆူ ရှေးဦးစွာ (၆)လတိုင်တိုင် ကိန်း
ဝပ်ရပ်နား စံပယ်တော်မူရာဌာန၌ တပုဿဆံတော်(၁)ဆူ
ဌပနာ၍ တည်ထားသော ရှေးအခေါ် ကျိုက်ပါ။ ယခု
အခေါ် ဗိုလ်တထောင်စေတီတော်၌ ဌပနာ၍ စေတီတော်
ကိုလည်း ထပ်မံပြုပြင်ပြန်၏။

ဤသို့ ရာဇဝင်-သမိုင်း-စာစောင်များနှင့် ဗိုလ်တထောင်
စေတီတော်သမိုင်း လက်ရေးမူ ရှေးစာဟောင်းများ၌ အခိုင်
အမာဆိုထားသော စကားရပ်များကို ထောက်ထား၍ ဤ

ဗိုလ်တထောင် ကျိုက်ဒေးအပ် ဆံတော်ဦး စေတီတော်
မြတ်၌—

၁။ တပုဿ ဌပနာသော ဆံတော်ခတ် တဆူ၊

၂။ သူရသေနအမတ်ကြီး ဌပနာသော ဆံတော်ခတ်
တဆူ၊

အားဖြင့် ဆံတော်ခတ် (၂)ဆူ ရှိသွားပြီဟု သိရ၏။

တတိယဆံတော်

၁။ မဏိဒီပကျန်း

၅။ သီဟဒီပကျန်း

၂။ ခုဒ္ဒဒီပကျန်း

၆။ သံလျင်ကျန်း

၃။ တြိယင်္ဂကျန်း

၇။ ဥတ္တရင်္ဂကျန်း

၄။ တြိဝင်္ဂကျန်း

၈။ တညင်ကျန်း

စသော အမည်တို့ဖြင့် ထင်ရှားသောကျန်း၌ ဘောဂသေန
ဘုံ၌ ခံ သီဟဒီပမင်းကြီးနှင့် သုဝဏ္ဏဒေဝီ မိဖုရားကြီးတို့ စိုးမိုး
အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်နေခိုက်တွင်—

သီဟိုဠ်၌ ရေဘေးသင့်ခြင်း

သီဟိုဠ်ကျန်းသို့ အရှင် မဟာမဟိန္ဒ, အရှင် ဣန္ဒိယ, အရှင်
ဥတ္တိယ, အရှင် ဘဒ္ဒသလ, အရှင် သမ္ဗလ မထေရ် ငါးပါး
တို့ သာသနာပြု ကြွရောက်တော်မူကြပြီးနောက် သုံးနှစ်

၄၄ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

မြောက် ဖြစ်သော သာသနာတော် (၂၃၈) ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ပင်လယ်ရေ တိုက်စားသဖြင့် အလွန် ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်းလောက်အောင် ကမ်းပြိုသော ဘေးနှင့် တွေ့ကြုံနေရလေ၏။

ဝေပုလ္လပတ္တမြားရတနာ

သုဝဏ္ဏဘုံ သထုံနယ်မြေ တိုက်ကလားမြို့ကို ပင်လယ်ရေ တိုက်စားစဉ်က အသုံးပြုခဲ့ဘူးသော ကမ်းမပြိုစေလိုသည့် နေရာ၌ မြှုပ်ထားက ကမ်းမပြိုတော့ခြင်း၊ ကုန်းပေါ်စေ လိုသည့် ရေထဲသို့ ပစ်ချက ကုန်းပေါ်လာစေခြင်း အာနု ဘော်ရှိသည့် ဝေပုလ္လပတ္တမြား ရတနာသည် သုဝဏ္ဏဘုံ သထုံ နယ်မြေ တိုက်ကလားမြို့၌ ရှိကြောင်း ဒေဝါနံ ပိယတိဿ မင်းကြီး ကြားသိရသဖြင့် အရှင်ယသ၊ အရှင်သောဏ၊ အရှင် သုခိ အမှူးရှိသော ရဟန္တာအရှင်မြတ် (၈)ပါးတို့အား—

၁။ ဆံတော် - ၁၆ ဆူ၊

၂။ ဓာတ်တော် - ၃၂ ဆူ၊

တို့ကို ဓမ္မလက်ဆောင်အဖြစ် အပ်နှင်း၍ ဝေပုလ္လပတ္တမြား ရတနာတောင်းခံရန် လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း ရဟန္တာ မထေရ်တို့လည်း တိုက်ကလားမြို့ ယုဂန္ဓကုမ္မာမင်းထံသို့ ကြွရောက် တောင်းခံတော်မူကြကုန်၏။

မဏိဒီပသံလျင်ကျန်းသို့ ညွှန်ကြားခြင်း

ထိုအခါ ယုဂန္ဓကုမ္ပဏီမင်းက “၎င်း ဝေပုလ္လ ပတ္တမြား ရတနာသည် မူလက မဏိဒီပကျန်းခေါ် သံလျင်က ပိုင်ဆိုင်သော ပတ္တမြားရတနာ ဖြစ်ကြောင်း တိုက်ကလား မြို့ကို ပင်လယ်ရေ တိုက်စားစဉ်က သံလျင်ဘုရင် “မွန်စလိုင်မင်း” ထံသို့ သံတမန် စေလွှတ်ပြီး တောင်းယူသဖြင့် ရခဲ့ဘူးကြောင်း ၎င်းနောက် သားတော် “အသောက” မင်းသား ရေသဘင် ကစားစဉ် ရေတွင်ကျ၍ ပျောက်ဆုံးခဲ့ကြောင်း၊ ၎င်း ပတ္တမြားရတနာ ကျရာနေရာ၌ သောင်ထွန်း၍ ဝက်ကြီးတကောင်က ရရှိပြီးလျှင် ၎င်း ဝက်ကြီးထံမှ “အဟိမုခပုဏ္ဏက” မုဆိုးကြီး ရရှိပြန်၏။ မုဆိုးကြီးက ၎င်းပတ္တမြား ရတနာကို တြိဟကုမ္ပ မည်သော ဒဂုံမြို့ သမန္တလေ (သီရိဓမ္မာသောက) မင်းအား ဆက်သပြန်ပါ၏။ သံလျင်မြို့ ကနက္ကရာဇာမင်း လက်ထက် မြို့၏တောင်ဘက်က သမုဒ္ဒရာရေစီးပြင်း၍ ဘုရားပုထိုးများ ပျက်စီးအောင် ကမ်းပြိုရာ ဒဂုံ သမန္တလေ မင်းထံမှ ပတ္တမြားရတနာကို တောင်းခံ၍ သံလျင်မြို့၏ တောင်ဘက်၌ ဘုရား ဌာပနာတိုက်သဖွယ် ပြု၍ မြှုပ်နှံထားပါ၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းပတ္တမြားရတနာသည် ယခုအခါ မဏိဒီပကျန်း(သံလျင်)သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိနေပါကြောင်း၊ ယခု အုပ်စိုးလျက်ရှိသော “ဘောဂသေန”

၄၆ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

သံလျင်မင်းထံ ကြွရောက် မေတ္တာရပ်ခံတော်မူပါ ဟု
လျှောက်ထားလေ၏။

ဆံတော် ဓာတ်တော် ပေးအပ်ခြင်း

ထိုအခါ ရဟန္တာ (၈) ပါးတို့လည်း မဏိဒီပကျန်း
(သံလျင်) သို့ ကြွရောက်တော်မူကြပြီးလျှင် ဒေဝါနံပိယ
တိဿမင်းကြီး အပ်နှင်းလိုက်သည့် ဓမ္မလက်ဆောင်တော်
ဖြစ်သော ဆံတော် ဓာတ်တော်များကို ဘောဂသေန
မင်းကြီးအား အပ်နှင်းကြကာ အကြောင်းစုံကို မိန့်ကြား
တော်မူကြကုန်၏။ ဘောဂသေနမင်းကြီးလည်း ဆံတော်
ဓာတ်တော်များကို ရသဖြင့် အတိုင်းမသိ ဝမ်းမြောက်
တော်မူလှသဖြင့် ၎င်းဝေပုလ္လပတ္တမြား ရတနာကို ရဟန္တာ
အရှင်မြတ်ဘို့ထံ အပ်နှံတော်မူလိုက်လေ၏။

ရဟန္တာများ သံလျင်သို့ သာသနာပြုကြခြင်း

ဘောဂသေနမင်းကြီးလည်း ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့အား
မဏိဒီပကျန်း (သံလျင်)သို့ တဖန် ပြန်လည် ကြွရောက်
တော်မူပြီး သာသနာပြုရန် လျှောက်ထားလိုက်သည့် အ
တိုင်း ရဟန္တာအရှင်မြတ် (၈)ပါးတို့လည်း သီဟိုဠ်ကျန်း
သို့ ပတ္တမြားရတနာ ပို့ဆောင်ပြီးနောက် မဏိဒီပကျန်း
(သံလျင်)သို့ ပြန်လည်ကြွမြန်းတော် မူလာကြကုန်၏။

သီဟဒီပမင်းကြီးလည်း ၎င်းဆံတော်-ဓာတ်တော်များ
ကို ရဟန္တာ (၈)ပါးနှင့် တိုင်ပင်ပြီးလျှင်—

၁။ စေတီတော်(၁၁)ဆူ တည်ခြင်း၊

၂။ သိမ်တော်ကြီး (၉)လုံး သမုတ်ခြင်း—

တို့ကို ပြု၍ သာသနာတော်အကျိုးကို သည်ပိုး ဆောင်ရွက်
တော်မူ၏။

စေတီတော် ၁၁-ဆူကား

၁။ ကျိုက်ကစံစေတီ၊

၂။ ကျိုက်အသုတ်စေတီ၊

၃။ ကျိုက်မဲသံကရောစေတီ၊

၄။ ကျိုက်ကမာကမုစေတီ၊

၅။ ကျိုက်ကမာစိန်စေတီ၊

၆။ ကျိုက်ဒေးတွဲစေတီ၊

၇။ ကျိုက်ဇွဲကမော့စေတီ၊

၈။ ကျိုက်ဒင်းမဲစေတီ၊

၉။ ကျိုက်ခပေါက်စန္ဒတ်စေတီ၊

၄၈ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

၁၀။ ကျိုက်ခပေါက်ဆွတ်စေတီ၊

၁၁။ ကျိုက်ဒေးအပ်စေတီ—

တို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ၎င်းစေတီတော်တို့အနက် သက်ဆိုင်ရာ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော်၏ သမိုင်းတော်ကိုသာ ဤနေရာ၌ ဖော်ပြပါအံ့။

(အကျယ်ကို ဗိုလ်တထောင်စေတီ မဟာသမိုင်း တော်ကြီး၌ ရှုပါကုန်။)

ဗိုလ်တထောင်စေတီတော်

ဤသို့ သံလျင်ဘောဂသေနမင်းကြီးသည် ရဟန္တာ (၉) ပါးနှင့် တိုင်ပင်၍ စေတီတော်(၁၁)ဆူ တည်ရာဝယ် အမတ် သူရဲကောင်းကြီး အသီးသီးတို့အား တာဝန် ပေးအပ်၍ တည်စေ၏။ ဤသို့ တည်စေရာ၌ ဗိုလ်တထောင် စေတီတော်အတွက် မဟာမစ္စသေနာပတိ သူရဲကောင်း အမတ်ကြီးအား ၎င်း၏ ဆရာတော် ကျောင်းကုန်း-ရဟန်း ခေါ် ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်နှင့် တိုင်ပင်၍ တည်စေရာ—

၁။ တပုဿ ဌပနာသော ပထမဆံတော်တဆူ၊

၂။ သူရသေန ဌပနာသော ဒုတိယဆံတော်တဆူ၊

ဤသို့ ဆံတော်နှစ်ဆူ ကိန်းဝပ်တော်မူရာ ဌာနဖြစ်သော

ကျိုက်ဒေးအပ် စေတီတော်၌ပင် ဆံတော်တဆူနှင့် ဓာတ်
တော်များ ထပ်မံ ဌပနာပြီးလျှင် စေတီတော်ကိုလည်း
အသစ်တဖန် မွမ်းမံ ပြင်ဆင်ပြန်၏။

(တတိယဆံတော်ကို ဌပနာ၍ ပြန်လည် မွမ်းမံသော
နှစ်ကို မြန်မာ သက္ကရာဇ် (၃၅၉)ခုနှစ်ဟု သုံးတိုင်း
ရာဇဝင်ချုပ်ကျမ်း (၁၉၇)၌ ဆို၏။)

ပြီးပါပြီ။

၁၃၃၃-ခုနှစ်-တန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁-ရက်။
(၁၉-၁၀-၇၁)အင်္ဂါနေ့။

ဦးပညာသာမီ
ဘုံပျံဆရာတော်-ကျောင်းကြီးတိုက်
ကြည့်မြင်တိုင်-ရန်ကုန်မြို့။

ညွှန်ကြားချက်

ဤ ဗိုလ်တထောင် စေတီတော် သမိုင်း အကျဉ်း၌ အပြည့်အစုံ မဖော်ပြနိုင်ပါ။ အကျယ် အပြည့်အစုံကို သိလိုလျှင် အောက်ပါ အချက်အလက်တို့ကို အပြည့်အစုံ ဖော်ပြထားသော ဗိုလ်တထောင် စေတီ မဟာ သမိုင်းတော်ကြီးကို ကြည့်ရှုကြပါကုန်။

- ၁။ မယ်ကမုခေါ် မယ်လမု
- ၂။ ပေါလခေါ် ဥက္ကလာဘ
- ၃။ ကော့ကျန်းခေါ် ကပင့်
- ၄။ သကာလခေါ် သုဝဏ္ဏသုဌေး
- ၅။ သတာပံခေါ် သုဌေးကတော်
- ၆။ တပု-တပေါခေါ် တပုဿ-ဘလ္လိက
- ၇။ ပျားမုံ ဆုပ် - မုံ ကြွက်ကျစ်လုပ်ပုံ
- ၈။ အဇ္ဈတ္တနဂရမြို့ ယခု အဘယ်မှလဲ
- ၉။ ရခိုင်ဆံတော်ရှင်စေတီ အကျယ်
- ၁၀။ ရခိုင်မဟာမုနိနှင့် မန္တလေး မဟာမုနိ
- ၁၁။ ရခိုင်ပြည်ဟု ခေါ်ဆိုပုံအကြောင်း
- ၁၂။ အင်း ဗဝ - စစ်တွေ-အက်ကျပ်ဘ် မည်ပုံ
- ၁၃။ ကိုယ်တိုင် ဖူးခဲ့ရသော ‘ဘုရားပေါ်’ ဘုရား
- ၁၄။ မော်တင်စွန်း ဇေယျသေန နဂါးခိုးယူပုံ

- ၁၅။ ၎င်းဆံတော် ယခု အဘယ်မှာ ရှိသည်
- ၁၆။ တံတေးနှင့် ကပင့်ခေါ်ပုံ
- ၁၇။ ကွမ်းခြံကုန်း တံတေးကြား ဆံတော်ကြို စေတီ
(၉)ဆူ
- ၁၈။ ဒဂုံ - ရန်ကုန် မည်ပုံ
- ၁၉။ ငါးမည်ရ ပြည်ရွှေဘို အကျယ်
- ၂၀။ အလောင်းမင်းတရားဟု အမည်ရပုံ
- ၂၁။ မဟာပိန္နခေါ် ကျိုက်ပါစေတီ
- ၂၂။ ဒုတ္တဘောင်မင်း မဟာပိန္နမှ ဆံတော် ပင့်ပုံ
- ၂၃။ ပြည်ဆံတော် မြသီတင် မည်ပုံ
- ၂၄။ မဟာပိန္နခေါ် စန္ဒီမယ်တော်
- ၂၅။ ဒုတ္တဘောင် မင်းကြီး၏ နဝင်းကြေ (၉)ဆူ
- ၂၆။ မြသပိတ်စေတီနှင့် မလွန်မြို့ မည်ပုံ
- ၂၇။ မြန်မာ- ပြု - ကမ်းယံ စတင် ဖြစ်ပုံ
- ၂၈။ မြတ်စွာဘုရား၏ သီသဓာတ်တော် (၇)မျိုး
- ၂၉။ ဒုတ္တဘောင်မင်း ကျော်(၉)ဆူ
- ၃၀။ သိမ်(၉)လုံး - ကန်(၉)ကန် - ဥမင်(၉)ခု
- ၃၁။ တောင်ရံ(၉)လုံး - ကုန်း(၉)ကုန်း
- ၃၂။ ဌာနနှင့်တကွ ဘုရားစာရင်း အပြည့်အစုံ
- ၃၃။ ဆံတော်(၄)ဆူ ဥဿာသို့ ပင့်ယူခြင်း
- ၃၄။ မင်္ဂလာဒုံ - ကျိုက်ကလို့ - ကျိုက်ကလဲ့ မည်ပုံ
- ၃၅။ သို့ - သို့ ပန်း - သို့ ရ အထူး

၅၂ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

- ၃၆။ ပန်း(၁၀)မျိုး အပြည့်အစုံ
၃၇။ အနော်ရထာ၏ သူရဲကောင်း (၄)ဦး
၃၈။ ပုဂံ၌ မဟာပိန္နဲ ဆံတော်ရှင် တည်ခြင်း
၃၉။ အနော်ရထာ၏ အမည်ရင်း
၄၀။ ဓမ္မစေတီ ကျောက်စာ
၄၁။ ဒိုးဟနမ္ပ ဒေါနတောင် ဖြစ်ပုံ
၄၂။ သုဓမ္မဝတီ - သုဝဏ္ဏဘူမိ - သုဘိန္ဒ မည်ပုံ
၄၃။ မုန်တိုင်းသို့ ရသေ့အသွင် စတင် ရောက်ပုံ
၄၄။ မုန်ဖြစ်လာပုံ အမျိုးမျိုး
၄၅။ ရာမည ဖြစ်လာပုံ အမျိုးမျိုး
၄၆။ မုတ္တမ - မဒမ ခေါ်ပုံ
၄၇။ တလိုင်း ဖြစ်လာပုံ
၄၈။ ပုသိမ်ဖြစ်ပုံနှင့်၊ ပုသိမ်(၃၂)မြို့
၄၉။ ဥက္ကလာပနှင့် ဟံသာဝတီ(၃၂)မြို့
၅၀။ သထုံ ဖြစ်လာပုံ
၅၁။ ကျိုက်ထီးရိုး - ကျီးကန်းပစပ် ဖြစ်ပုံ
၅၂။ မဲ(၁၂)မဲ - ဒိုး(၁၂)ဒိုး
၅၃။ ကရင်လူမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာပုံ
၅၄။ ဒုတ္တဘောင်နှင့် ဒုတ္တပေါင်
၅၅။ ဗန်ကောက်မြို့နှင့် မြဆင်းတု အစ
၅၆။ ထားဝယ် - ကွမ်ထားတော် - မြဝတီ
၅၇။ ဟရိဘုဉ္ဇ - လင်းပွန်း - လဘုန်း

- ၅၈။ ကြင်းမိုင်း မင်းသားများ ဆံတော် ဘုရားတည်
ကြပုံ
- ၅၉။ ကောဒသ စေတီနှင့် ကျိုက်ခမီ
- ၆၀။ ဆင်ပုန်းဂူ - ဆင်ချေးတုံး စေတီ
- ၆၁။ ဒသမမှ ဒမသ ဖြစ်လာပုံ
- ၆၂။ မော်လမြိုင် ဖြစ်လာပုံ အမျိုးမျိုး
- ၆၃။ ရှင်မုဠိး-ကျိုက်ခမီ-ကျိုက်ပေါလော
- ၆၄။ ဆံတော်ရကြသော ရသေ့များ
- ၆၅။ ဇင်းကျိုက်-ဇွဲကပင်-ကျိုက်ထီးရိုး မည်ပုံ
- ၆၆။ ဒိုးခလွန်းနှင့် ကေလာသစေတီတော်
- ၆၇။ ဘီးလင်း ကုသိနာရုံ စေတီတော်
- ၆၈။ မဲလံတောင်စေတီနှင့် နာဂပဗ္ဗတခေါ်ပုံ
- ၆၉။ သထုံမင်း ဆံတော် (၂) ဆူ ရရှိပုံ
- ၇၀။ သထုံမင်း ဆံတော် ရ-မရ ရှင်းပြချက်
- ၇၁။ ဗိုလ်တထောင် စေတီ၌ ဒုတိယအကြိမ် ဆံတော်
ဌာပနာခြင်း
- ၇၂။ စီရံဌာတုမှ ရွှေစာရံဘုရား ဖြစ်ပုံ
- ၇၃။ မြသပိတ်-သာရကလျာနီ + စံသီး - နန်းတော်ဦး
စေတီ
- ၇၄။ ဆံတော်ရကြသော အခြားပုဂ္ဂိုလ် (၉) ဦး
- ၇၅။ ကျိုက်ခေါက် + ကျိုက်ကစံ စေတီတော်

၅၄ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

၇၆။ ဆောင်ခဲ-(ကျိုက်တဲကုန်း)ဒိုးယွန်း-ကျိုက်ခမီ

၇၇။ ကျိုက်မုတ်လအိ - ကျိုက်မုတ်လပ် စေတီ

၇၈။ ဝါဂရုလမိုင်း ကေလာသစေတီ

၇၉။ ကျိုက်ကေသာရနှင့် ကေလာသ

၈၀။ မွန်ရာဇဝင် ခဲယဉ်းစွာရှာဖွေရပုံ

၈၁။ ကျိုက်ကလွတ်ဒက် - ကျိုက်ဇုတ်သွတ် စေတီ

၈၂။ ထီးဆောင်းဘုရား၊ ထီးစောင်း ဘုရား

၈၃။ သွားတော်(၃၃)ဆူ ပေးတော်မူပုံ

၈၄။ မြသပိတ်တောင် ဆံတော် စေတီဟောင်း

၈၅။ သုဝဏ္ဏရာဇာ မဟာဓမ္မဓဇနှင့် သွားတော်
အင်္ကျီရ

၈၆။ ရာဇ သံဝေ မင်းသား ညီနောင်

၈၇။ အင်္ကျီရမင်း အဘသတ်ခြင်း

၈၈။ နတ်ပြည်စံ-နတ်ရွာစံ-ကံတော်ကုန် အထူး

၈၉။ အင်္ကျီရမင်း ဘုရားစေတီ ဖျက်ခြင်း

၉၀။ သထုံပြည် ဘေးဆိုးဆိုးရောက် ပျက်စီးခြင်း

၉၁။ ပစ္စက္ခ မျက်မှောက်ဒဏ် ခံရပုံ

၉၂။ ခင်ပွန်းကြီး(၁၀)ပါးနှင့်၊ ဒဏ်(၁၀)ပါး

၉၃။ ဆံတော်ရှင်စေတီ ပြန်လည် တည်ထားခြင်း

၉၄။ သွားတော်ဓာတ်(၃၃)ဆူ ပေးဝေခြင်း

၉၅။ မော်လမြိုင်နှင့် ကျိုက်သံလံ စေတီ

၉၆။ ဘီလူးကျွန်း မူနန်း စေတီ

- ၉၇။ မူးပွန်နှင့် ကျိုက်မူးပွန် စေတီ
- ၉၈။ ဇာသပြင်နှင့် ကျိုက်ပိုင်ကြုံ စေတီ
- ၉၉။ ကျိုက်ကသာနှင့် ကျိုက်လဝီး စေတီ
- ၁၀၀။ ဟံသာဝတီ ပဲခူးမြို့ တည်ခြင်း
- ၁၀၁။ ဒုံဇိုင်းတူမြို့နှင့် ဆံတော်(၂)ဆူ
- ၁၀၂။ သံမဏိတုံရယ်ဇယ်နှင့် ပွဲခိကသစ်ဦး
- ၁၀၃။ ဟံသာဝတီကို ဒိလိမင်း မှတ်သားခြင်း
- ၁၀၄။ ကုလားမင်းနှင့် အခြင်းများကြခြင်း
- ၁၀၅။ ရွှေမော်ခေ စေတီ တည်ခြင်း
- ၁၀၆။ မူးတားမှ မော်ခေ ဖြစ်လာပုံ
- ၁၀၇။ ပဂိုး-ပဲခိုး-ပဲခူး-ပဲကူး ဖြစ်လာပုံ
- ၁၀၈။ ဝမ်းပဲကူးမှ ပဲကူး ဖြစ်ပုံ
- ၁၀၉။ ကဝီးတော်-မယ်ထိုက်ခပီ-ရွှေဖရုံမယ်
- ၁၁၀။ အပ်သား မင်းသားကို မိနန်းကလိုင် မွေးစားခြင်း
- ၁၁၁။ အဗျား၌ ကုလားနှင့် စစ်တိုက်ခြင်း
- ၁၁၂။ အဗျား(၁၂)ရွာ
- ၁၁၃။ နံရော်မှ နံရော ဖြစ်ပုံ
- ၁၁၄။ နံရမှ နံရောဖြစ်ပုံ
- ၁၁၅။ ကျိုက်အပ်သား -ကျိုက်လဝီးမှ- ကျိုက်ကသာ ဖြစ်ပုံ
- ၁၁၆။ စစ်တောင်း ကျိုက်ကလွန်ပွန် စေတီ

၅၆ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

- ၁၁၇။ ဒုံဇရစ် ကျိုက်မူးတလင် စေတီ
၁၁၈။ ပဲခူးမြို့ ကျိုက်မူးတား
၁၁၉။ မူးခိုင်ကြီး၊ မူးခိုင်ကလေး စေတီ
၁၂၀။ ကဝမြို့ ကျိုက်ကဝ စေတီ
၁၂၁။ တနည်း သွားတော်စေတီ (၃၃)ဆူ
၁၂၂။ သထုံစေတီဝင်အလို သွားတော်စေတီ (၃၃)ဆူ
၁၂၃။ သုဓမ္မပုရမြို့ တည်ခြင်း
၁၂၄။ ဘုရားဘဏ္ဍာသုံးစားမိ၍ နှုတ်ဖြစ်ပုံ
၁၂၅။ မရိသဘူမိ (မရမ်းကုန်း)မြို့သစ် တည်ခြင်း
၁၂၆။ ဟရိ သရ ဘူမိမြို့တည်ပြန်ခြင်း
၁၂၇။ မယုံ၍ စေတီဖျက်ပြီး ဆံတော်ရှာပုံ
၁၂၈။ ကျိုက်ပတဲမှ ကျိုက်တဲ ဖြစ်ပုံ
၁၂၉။ တိုက်ကလားမြို့ဟောင်း
၁၃၀။ သုဓမ္မဝတီခေါ် တိုက်ကလားမြို့သစ်
၁၃၁။ ကလျာဏီကျောက်စာ အလို တိုက်ကလား
၁၃၂။ သထုံရာဇဝင်ပေါင်းချုပ်အလို တိုက်ကလား
၁၃၃။ အရှင်သောဏ၊ ဥတ္တရတို့ ကြွရောက်ခြင်း
၁၃၄။ မနုဿိဟ ပျံ့နှံ့ လာပုံ
၁၃၅။ မြို့ရာရှာဖွေရန် ထွက်ခွာသွားကြခြင်း
၁၃၆။ ဗါဒမြို့၏ နယ်နိမိတ်
၁၃၇။ တိဿဘောဂသေန နန်းတက်ခြင်း
၁၃၈။ ဆပဒမ္မ ဆပဂံ ဖြစ်ပုံ

- ၁၃၉။ ဆပဒအမည်ရ ပုဂ္ဂိုလ်များ
- ၁၄၀။ ဒလဲ့ - တလမှ ဒလ ဖြစ်လာပုံ
- ၁၄၁။ ယခု ဒလကို ရှေးက မိုင်းသူဟု ခေါ်ပုံ
- ၁၄၂။ ပတ်လတ်မှ ပုလဲ ဖြစ်လာပုံ
- ၁၄၃။ ငဇကံကြီး - ငဇကံငယ် ခြားနားပုံ
- ၁၄၄။ ဘောဂသေနမင်း ခေါ် ရသေ့ခေါက်
- ၁၄၅။ တြိယဂ်မြို့ကို သံလျင် ခေါ်ဆိုခြင်း
- ၁၄၆။ ပါဒမြို့ကြီး ပျက်စီးပုံ
- ၁၄၇။ မောင်သံလျင် နရိန္ဒမင်းကို လုပ်ကြံခြင်း
- ၁၄၈။ သံလျင်ကျန်း၏အမည်များ
- ၁၄၉။ မောင်သံလျင် လုပ်ကြံခံရခြင်း
- ၁၅၀။ သီဟရာဇာမင်း ကြမ်းကြုတ်ပုံ
- ၁၅၁။ အဒ္ဓတ္ထောရှာသူ မိစောန္တတ်ကို မင်းက တောင်းခြင်း
- ၁၅၂။ ထော်ပံနှင့် ဆေးလုံးကြီးမှ တမာထော် ပြေးကြပုံ
- ၁၅၃။ စောန္တတ်သေပြီး ကန်စောင့်နတ်သမီး ဖြစ်ပုံ
- ၁၅၄။ ဇေယျသေနမင်း နန်းတက်ခြင်း
- ၁၅၅။ မိဖုရား နော်ဖေတလဲမှ မွေနှုန်းမွေးဖွားခြင်း
- ၁၅၆။ မွေနှုန်း မည်ခြင်းအကြောင်း
- ၁၅၇။ သီဟိုဠ်၌ ကမ်းပြိုဘေးသင့်ခြင်း
- ၁၅၈။ ဝေပုလ္လပတ္တမြား ရတနာတောင်းရန် လာခြင်း

၅၈ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

- ၁၅၉။ တမန်-တံဆေး-သို့၊ သေး-သံ-မင်းစေ အထူး
၁၆၀။ ဆံတော်နှင့် ဓာတ်တော်များ ပေးအပ်ခြင်း
၁၆၁။ စေတီ(၁၁)ဆူ၊ သိမ်တော်(၉)လုံး
၁၆၂။ ကျိုက်ကစံ ဒုတိယဆံတော် ဌပနာပုံ
၁၆၃။ ဆူးလေစေတီ မည်ပုံ အမျိုးမျိုး
၁၆၄။ ကျိုက်မဲသံကရော(သိမ်ကြီးစေတီ)စေတီ
၁၆၅။ ကျိုက်မဲသံကရောစေတီ တပ်ကလေးရွာဘက်
လဲကျပုံ
၁၆၆။ ဓာတ်တော်များ ဆူးလေစေတီပြောင်းပုံ
၁၆၇။ ဆူးလေဘုရား သီသီအဖျက်မခံရပုံ
၁၆၈။ ယခုလက်ရှိ ဆူးလေဧရိယာ
၁၆၉။ နတ်ကတော် မရေးနှင့် ဆူးလေနတ်ကြီး
၁၇၀။ ကျိုက်ကမာကမု(စပတ်လမ်း)စေတီ
၁၇၁။ ကျိုက်ကမာစိန်(ဘုရားဖြူ)စေတီ
၁၇၂။ ကျိုက်ဒေးတဲ့(ထောင်မှူးဘုရား)
၁၇၃။ ကျိုက်ဇွဲကမော့(ကုရှင်ကျောင်း)စေတီ
၁၇၄။ ကျိုက်ဒင်းမဲ(ရွှေတိဂုံအနောက်)စေတီ
၁၇၅။ ကျိုက်ခပေါက်စန္ဒတ်(ဝင်ဒါမီယာ)စေတီ
၁၇၆။ ဆံတော်ကြို့လမ်း၊ ယခု ဝင်ဒါမီယာ
၁၇၇။ နောင်တော်ကြီးဘုရားနှင့် ဆံတော်တိုင်း
၁၇၈။ မုခ်ဦးစေတီ-မုခ်ဦးခြင်္သေ့ များ
၁၇၉။ ကျိုက်ခပေါက်ဆွတ်(အလံပြ)ဘုရား

- ၁၈၀။ ကျိုက်ဒေးအပ် (ဗိုလ်တထောင်) ဘုရား
- ၁၈၁။ ကျိုက်ဒေးအပ် အမည်ရပုံ
- ၁၈၂။ ပွန်တာထော်မှ ဗိုလ်တထောင်ဖြစ်ပုံ
- ၁၈၃။ ငစပ်ခေါင်းဆောင်၍ သူပုန်ထခြင်း
- ၁၈၄။ ဗိုလ်ခြေ(၁၀၀၀)ဖြင့် နှိမ်နင်းခြင်း
- ၁၈၅။ ဗိုလ်တထောင်ရပ်ကွက် ဖြစ်လာပုံ
- ၁၈၆။ ဘောဂသေနမင်း ဓာတ်တော်တိုက်ပုံစံ
- ၁၈၇။ သံလျင်ဘက်ကောင်းမှုတော်များ
- ၁၈၈။ ရဟန္တာသိမ်တော်ကြီး(၉)လုံး
- ၁၈၉။ သင်္ကန်းကျွန်း မည်ပုံ
- ၁၉၀။ ရှင်ယသ(ကျိုက်ကစံ)သိမ်
- ၁၉၁။ တာမေ့မည်ပုံနှင့် ထန်းတပင်သိမ်
- ၁၉၂။ ဒေဝသဂရ(သိမ်ဖြူ)သိမ်
- ၁၉၃။ ဒေဝသဂရသိမ်ဖြူကျောက်စာ
- ၁၉၄။ တောင်ဘက်ခြေတော်ရင်း ရဟန္တာသိမ်
- ၁၉၅။ ရဟန္တာသိမ်တော်ကျောက်စာ
- ၁၉၆။ ကျားကူးသိမ်နှင့် အနီးတဝိုက်မှတ်သားဘွယ်
- ၁၉၇။ စကြာဝန်ကြီးဘုရား၊ ယခု စိန်ရောင်ခြည်
- ၁၉၈။ ကျောင်းတိုက်များနှင့် နန်းတော်
- ၁၉၉။ အိမ်တော်ရာဘုရားနှင့် နန်းတော်ကုန်း
- ၂၀၀။ ကျိုက်မဲသံကရော(သိမ်ကြီးစေး)သိမ်
- ၂၀၁။ ရှင်ပင်ရွှေကြို့ဘုရားနှင့် ကျောင်းတိုက်

၆၀ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

- ၂၀၂။ ရှေးကျောင်းတိုက်ကြီးများနှင့် သောက်တော်
တွင်း
- ၂၀၃။ သရက်တောရတိုက်၊ ယခု သရက်တောတိုက်
- ၂၀၄။ ခွေးသေဝဘုရား (၃၇)လမ်း ခရေပင်ကုန်းသိမ်
- ၂၀၅။ ရှော်တန်းနှင့် ကျောက်တံတားလမ်း
- ၂၀၆။ သစ်ဆိမ့်ပင်-ကွမ်းခြံ-မော်လမြိုင်ကျောင်းတိုက်
- ၂၀၇။ မဟာပိန္နဲတိုက် သာသနာ့အဆောက်အဦများ
- ၂၀၈။ ရှေးရန်ကုန်နှင့် နောက်ရန်ကုန်
- ၂၀၉။ ရန်ကုန်လမ်း အမည်သစ်များ
- ၂၁၀။ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလာသော အချို့လမ်း
- ၂၁၁။ ရန်ကုန်ရှိ ရှေးရပ်ကွက်ဟောင်းများ
- ၂၁၂။ ပစ္စုပ္ပန်တောင်းမှ ပုဇွန်တောင် ဖြစ်ပုံ
- ၂၁၃။ ကေမန်ဌုံးမှ ကြည့်မြင်တိုင် ဖြစ်ပုံ
- ၂၁၄။ ကမာရော့မှ ကမာရွတ် ဖြစ်ပုံ
- ၂၁၅။ ဦးကျော်ရွှေ ဆည်သော ကန်တော်ကြီး
- ၂၁၆။ ကမာကမု(ကသစ်ပင်ကုန်း)သိမ်
- ၂၁၇။ ထောင်ကြီးနေရာရှိ ဘုရင်ဥယျာဉ်တော်
- ၂၁၈။ ကလန်-သံပျင်အထူး
- ၂၁၉။ သံလျင်စေတီတော်များ ပျက်စီးပုံ
- ၂၂၀။ ဘား(၉)ဘား ဆရာတော်များ
- ၂၂၁။ ဘားကရာမှ ဗားကရာ ဖြစ်လာပုံ
- ၂၂၂။ ဘားမဲ့-ဘားတမော့ဘို့ မင်းနှင်ထုတ်ခြင်း

- ၂၂၃။ နန္ဒမင်းထံ သိကြားကိုယ်တိုင်လာခြင်း
- ၂၂၄။ မင်းမကျေနပ်၍ အခြား ဆရာတော်များ ကြံ
ကြပုံ
- ၂၂၅။ ဆယ်ဗဒေါ်ရီဗေရိုဒီဇူဇာခေါ် ငဇကံာ
- ၂၂၆။ ငဇကံာ သာသနာ ဖျက်ဆီးပုံ
- ၂၂၇။ ငဇကံာ တိုက်ရန် ဘားမဲ့ ဆရာတော် အခါ
ပေးခြင်း
- ၂၂၈။ ကျိုက်တနော်ညုံ၊ ယခု ဓနုတ်စေတီ
- ၂၂၉။ တလမယ်၊ ယခု တမလုံဘုရား
- ၂၃၀။ ကျိုက်ဇွဲပိ၊ ယခု သီဟိုဠ်ဘုရား
- ၂၃၁။ ကျိုက်ကတံပေါစေတီ ကျိုက်နံခတို့နော့ပရယ်
စေတီ
- ၂၃၂။ ကျိုက်တပေါ၊ ယခု ပုညစေတီ
- ၂၃၃။ ကျိုက်တဌီး၊ ယခု ထန်းညိမ်းဘုရား
- ၂၃၄။ ငဇကံာနှင့် နတ်သျှင်နောင် ကွပ်မျက်ခြင်း
- ၂၃၅။ မုဋ္ဌောဟု ခေါ်ဆိုပုံ
- ၂၃၆။ အလောင်းစည်သူ၏ မုဋ္ဌော(၉)ဆူ
- ၂၃၇။ မုဋ္ဌော(၉)ဆူ စံပယ်ရာဌာန
- ၂၃၈။ စကား(၉)ဆူ သီတင်းသုံးရာဌာန
- ၂၃၉။ စေတီနှင့် ပထိုး အထူး
- ၂၄၀။ စည်းခုံ၊ အတွင်းစည်းခုံ၊ အပြင်စည်းခုံ
- ၂၄၁။ ငါးထပ်ကြီး၊ ခြောက်ထပ်ကြီး၊ လျောင်းတော်မူ

၆၂ ဗိုလ်တထောင်စေတီတော် သမိုင်းအကျဉ်း

- ၂၄၂။ ကိုးထပ်ကြီး၊ ဆယ်ထပ်ကြီး
၂၄၃။ ဗုံးခသော ဗိုလ်တထောင်စေတီ
၂၄၄။ ဗိုလ်တထောင်ဝတ္ထုကံ မြေအကျယ်အဝန်း
၂၄၅။ ဘုရားမြေ သိမ်းယူရောင်းစားပုံ
၂၄၆။ ကုဋေချီတန်သော ဘုရားမြေ
၂၄၇။ ဘုရားမြေ ပြန်လည် တောင်းပုံ အကျယ်
၂၄၈။ ဗုံးခ ပြိုကွဲပြီးသော ဗိုလ်တထောင်စေတီ
၂၄၉။ ဗိုလ်တထောင်စေတီ ပြန်လည် တည်ထား
၂၅၀။ ဆံတော် ဓာတ်တော်များ တွေ့ရှိခြင်း
၂၅၁။ ပိန္နဲတိုင် အကြီးအကျယ် စိုက်ထူခြင်း
၂၅၂။ ထီးဆန်းနှင့် ကျောက်သလင်းစိန်ဖူးတော်
၂၅၃။ လ-လေးလုံး ဌပနာတိုက်နှင့် စေတီပုံတော်
၂၅၄။ ငှက်မြတ်နားတော်၏ လုံခြုံခြင်း
၂၅၅။ ပဌမဆုံး ဂေါပကဘဏ္ဍာတော်ထိန်းများ

ဗိုလ်တထောင်စေတီ မဟာသမိုင်းတော်ကြီး
အညွှန်း ပြီး၏။

